

**Zpráva o situaci v oblasti migrace
na území České republiky za rok 2001**

Obsah

ÚVOD	4
I. ZÁKLADY MIGRAČNÍ POLITIKY	6
I.1. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC	6
I.1.1. Působnost Ministerstva vnitra	6
I.1.1.1. Působnost policie	7
I.1.2. Působnost Ministerstva zahraničních věcí	7
I.1.3. Působnost Ministerstva práce a sociálních věcí	7
I.1.4. Působnost Ministerstva průmyslu a obchodu	8
I.1.5. Působnost Ministerstva spravedlnosti	8
I.1.6. Působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy	8
I.2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC	9
I.2.1. Zákon o azylu	9
I.2.2. Zákon o pobytu cizinců	10
I.2.3. Zákon o ochraně státních hranic	11
I.2.4. Ostatní právní úpravy	12
I.3. VÍZOVÁ POLITIKA	12
I.3.1. Modernizace vízového procesu	14
I.4. OCHRANA STÁTNÍCH HRANIC	15
I.5. PŘÍSTUP ČESKÉ REPUBLIKY K EVROPSKÉ UNII	16
I.6. PŘÍPRAVA NA PŘÍSTUP K SCHENGENSKÝM DOHODÁM A PŘIPOJENÍ NA SCHENGENSKÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM	17
I.6.1. Národní schengenský informační systém (NSIS)	19
I.7. CIZINECKÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM (CIS)	20
I.8. EURODAC	20
I.9. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	20
I.10. AKTIVNÍ IMIGRAČNÍ POLITIKA	21
II. LEGÁLNÍ MIGRACE: LEGÁLNÍ VSTUP A POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR	22
II.1. Víza	22
II.2. PŘESHraniční pohyb	22
II.3. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	22
II.3.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR	22
II.3.2. Přechodný pobyt na dlouhodobá víza	23
II.3.3. Trvalý pobyt	23
II.3.4. Pobyt občanů Slovenské republiky	23
II.4. AZYL	24
II.4.1. Azyl a Evropská unie	24
II.4.2. Žadatelé o azyl	24
II.4.3. Nežetlí žadatelé o azyl bez doprovodu rodičů či zákonných zástupců	25
III. NELEGÁLNÍ MIGRACE	26
III.1. EVROPSKÝ KONTEXT NELEGÁLNÍ MIGRACE	26
III.2. NELEGÁLNÍ MIGRACE PŘES STÁTNÍ HRANICE	26
III.2.1. Počty osob a jejich státní příslušnost	26
III.2.2. Trasy nelegální migrace	27
III.2.3. Způsob vstupu na území ČR	28
III.2.4. Cestovní doklady	28
III.2.5. Nelegální přechody státních hranic za asistence druhé osoby	29
III.2.6. Nelegální přechody státních hranic v úkrytech dopravních prostředků	30
III.2.7. Opakované nelegální přechody státních hranic	30
III.3. NELEGÁLNÍ POBYT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	31
III.3.1. Přestupky	31
III.3.2. Správní vyhoštění	31
III.3.3. Soudní vyhoštění	31
III.3.4. Zařízení	32
III.4. TRESTNÉ STÍHÁNÍ CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČR	32
III.4.1. Trestné stíhání cizinců	32
III.4.2. Odsouzení cizinců	32
III.7. READMISNÍ DOHODY	33
IV. INTEGRACE A STÁTNÍ OBČANSTVÍ	34
IV.1. INTEGRACE CIZINCŮ	34
IV.2. INTEGRACE AZYLANTŮ	35

IV.3. PŘESÍDLOVÁNÍ KRAJANŮ ZE VZDÁLENÝCH A OHROŽENÝCH TERITORIÍ	35
IV.4. STÁTNÍ OBČANSTVÍ.....	36
V. ROZVOJOVÉ PROJEKTY	37
VI. ZÁVĚR.....	38
PŘÍLOHY	39
II.1. VÍZA.....	39
Legální migrace – přehled o počtu udělených víz podle státních příslušností	39
II.2. PŘESHraniční POHYB.....	39
Legální migrace – Přeshraniční pohyb na hraničních přechodech ČR	39
II.3. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY	40
Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR	40
Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR - porovnání roku 2000/2001	40
Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR – podle druhu pobytu	41
Legální migrace – vyřízeno žádostí	44
II.4. AZYL.....	44
Legální migrace - cizinci - žadatelé o azyl v ČR	44
Legální migrace - nejčastější žadatelé o azyl podle státní příslušnosti v roce 2001	44
Legální migrace - azyl udělen – rozdělení podle státní příslušnosti	44
Legální migrace – žadatelé o azyl, svévolná opuštění azylového zařízení a následná zadržení při nedovoleném přechodu státních hranic	45
Legální migrace – vývoj počtu žadatelů o azyl v Evropě	45
III.2. NELEGÁLNÍ MIGRACE PŘES STÁTNÍ HRANICE	46
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky od roku 1993 do roku 2001	46
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky – státní příslušnosti osob	46
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky – rozdělení podle světadílů	47
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - rozlišení cizinců s vízovou povinností pro vstup a pobyt v ČR - porovnání shodného období roku 2000/2001	47
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby zadržované opakovaně, s neplatným cestovním dokladem, převáděné	47
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby převáděné - porovnání shodného období roku 2000/2001 ..	48
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby převáděné - porovnání shodného období roku 2000/2001 - porovnání metodiky národní a metodiky CIREFI	48
Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby v úkrytech dopravních prostředků- porovnání shodného období roku 2000/2001	49
III.3. NELEGÁLNÍ POBYT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY.....	49
Nelegální migrace-porušování pobytového režimu - represivní opatření vůči cizincům – porovnání shodného období 2000/2001	49
Rozhodnutí o správním vyhoštění - porovnání shodného období roku 2000/2001	49
III.4. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCI NA ÚZEMÍ ČR.....	50
Trestně stíhané osoby	50
III.5. READMISNÍ DOHODY	50
Provádění readmisních dohod se sousedními státy od roku 1995	50
Provádění readmisních dohod se sousedními státy - porovnání shodného období roku 2000/2001	50

Úvod

Předkládaná *Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2001* mapuje problematiku migrace cizinců na území České republiky v roce 2001 a přináší základní analýzu migračních trendů. Jejím cílem je podat souhrnnou informaci o problematice migrace, definovat a shrnout pozitiva a negativa vyplývající z aktuálních migračních pohybů a zhodnotit stav nelegální migrace jako bezpečnostního rizika.

Migraci lze nejobecněji definovat jako trvalý či krátkodobý proces přesunu jednotlivců nebo skupin obyvatel v prostoru. Migrace jako taková má několik podob, které se navzájem velmi podstatným způsobem liší a které ve své podstatě vyžadují rozdílný přístup ze strany orgánů státní správy. Základním členěním je rozlišení na dobrovolnou migraci, která reflektuje pohyb jednotlivců, jež opustili svou vlast za účelem zaměstnání, studia, sjednocení rodiny nebo jiných osobních důvodů, a vynucenou migraci, která je vyjádřením snahy vyhnout se pronásledování, represi, ozbrojeným konfliktům, přírodním či jiným katastrofám nebo jiným situacím, jež představují ohrožení života, svobody a živobytí jednotlivce. Za hlavní determinanty migračních pohybů je možno v této souvislosti považovat hluboké rozdíly v bohatství jednotlivých světových oblastí, sílu ekonomik a úroveň ekonomického rozvoje a z toho plynoucí životní úroveň členů daných společností, stejně jako rozdíly v povaze politického uspořádání a vnitřní i vnější stabilitě zemí.

Migrace obyvatelstva je klíčovým fenoménem celé lidské historie, avšak pokračující proces modernizace, globalizace ekonomiky, informační revoluce, zvyšování globální dopravní propojenosti a snižování cen za dopravu, jakož i prosazování liberálního konceptu lidských práv významně napomáhají k jejímu dalšímu zintenzivnění. Svět tedy bude i v blízké budoucnosti nadále konfrontován s pozitivními i negativními faktory vyvěrajícími z mezinárodní migrace, jež tak bezesporu díky svým dalekosáhlým dopadům představuje jednu z globálních výzev lidstva.

Geopolitické změny na sklonku 80. let měly pro Českou republiku a celý prostor střední a východní Evropy klíčový význam i z hlediska migrace a ve svých výsledcích znamenaly změnu migrační mapy celé Evropy. Vyspělé evropské cílové země, které byly až do této doby vystavené tradičním migračním tlakům ze zemí třetího světa, byly nuceny čelit některým negativním důsledkům plynoucím z dokončení procesu politického konstituování se národů v postkomunistických zemích, jehož hlavním jevovým znakem byl vznik řady nových států, a dále z ekonomické a společenské transformace v tomto regionu.

Za jeden z nejvýznamnějších fenoménů 21. století, který by mohl za určitých podmínek vyvolat až ohrožení vnitřní stability společnosti, lze považovat nelegální migraci. Proto je velice pozitivní zjištění, že nelegální migrace přes státní hranice České republiky v roce 2001 poklesla zhruba na úroveň roku 1996.

Negativem je však skutečnost, že v roce 2001 byl zaznamenán významný vzestup počtu žadatelů o azyl na území České republiky, když jejich celkový počet na konci roku dosáhl hodnoty přesahující osmnáct tisíc, což zařadilo Českou republiku mezi deset nejvýznamnějších evropských zemí z hlediska nově podaných žádostí o azyl. Na uvedenou situaci, kdy vstup do azylového řízení byl v mnoha případech motivován snahou cizinců legalizovat svůj pobyt na území České republiky s možností zaměstnání, resp. vyhnout se vyhoštění, reagoval vládní návrh novely zákona o azylu, kterou v závěru roku 2001 projednal a schválil Parlament České republiky s účinností 1. února 2002 a která modifikovala stávající právní úpravu s cílem eliminovat prvky zneužívání azylové procedury.

Na celou migrační problematiku v České republice měly rovněž vliv události následující po teroristických útocích v USA 11. září 2001 a zahájení mezinárodních akcí v rámci boje proti terorismu. Navrhovaná opatření s cílem minimalizovat potenciální bezpečnostní rizika v této oblasti se stala součástí Národního akčního plánu České republiky v boji proti terorismu. Nová situace vedla Ministerstvo vnitra k dalšímu rozšíření mezinárodní spolupráce, včetně rozšíření dialogu se zdrojovými zeměmi migrantů.

I. Základy migrační politiky

I.1. INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC

I.1.1. Působnost Ministerstva vnitra

Ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů je Ministerstvo vnitra gestorem za problematiku mezinárodní migrace a azylu, a to jak na úrovni legislativně - koncepční (oblast mezinárodní migrace, azylu), tak i realizační (azyl, zčásti mezinárodní migrace)

Na základě zákona o pobytu cizinců¹ zabezpečuje výkon státní správy v oblasti mezinárodní migrace. V tomto smyslu úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nevládními organizacemi včetně organizací mezinárodních.

Ve smyslu zákona o pobytu cizinců a zákona o cestovních dokladech² vyhlašuje seznam hraničních přechodů, jejich provozní dobu a okruh osob, které mohou přes hraniční přechod vstoupit na území nebo z něj vycestovat a uveřejňuje tento seznam včetně jeho změn ve Sbírce zákonů České republiky. Stanovuje státy, jejichž státní občané mohou pobývat v tranzitním prostoru mezinárodního letiště na území pouze na základě uděleného letištního víza i např. náležitosti fotografie a počet fotografií vyžadovaných od cizince podle zákona o pobytu cizinců.

Ministerstvo vnitra sjednává anebo se podílí se na sjednávání mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní migrace (smlouvy o bezvízovém styku, hraničním režimu, malém pohraničním styku, policejní spolupráci, o readmisi).

Ministerstvo vnitra je gesčním resortem za kapitolu 24 „Spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí; Schengen“. Je koordinátorem implementace schengenských dohod do vnitrostátního práva a praxe.

Na základě zákona o azylu³ zabezpečuje výkon státní správy v azylové problematice a vytváří státní integrační programy zaměřené na pomoc a azylantům při jejich začlenění do společnosti a při poskytování dočasné ochrany cizincům prchajícím ze států, kde jsou ohroženi z důvodu ozbrojených konfliktů, živelních pohrom, porušování lidských práv nebo z důvodu pronásledování pro svoje náboženství nebo národnost. V tomto smyslu úzce spolupracuje s dalšími resorty, státními a nevládními organizacemi včetně organizací mezinárodních. Ve spolupráci s policií a Mezinárodní organizací pro migraci se podílí na vypracování repatriačních programů a přímo zajišťuje repatriace (dobrovolné návraty) cizinců do zemí jejich původu.

---

¹ zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona 140/2001 Sb.

² zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)

³ zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002

1.1.1.1. Působnost policie

Úkoly spojené s odbavovacím procesem, ochranou státních hranic, povolováním a kontrolou pobytu cizinců plnila v roce 2001 Služba cizinecké a pohraniční policie Policie České republiky (dále jen SCPP Policie ČR).⁴

Policisté cizinecké policie z *referátů cizinecké policie na hraničních přechodech* (dále jen RCP na HP) zajišťovali k 31.12. 2001 hraniční kontrolu a ochranu státních hranic České republiky na 144 hraničních přechodech. V provozu bylo 94 silničních, 30 železničních (z toho 4 pouze pro nákladní dopravu), 1 říční a 19 hraničních přechodů na letištích.

Policisté pohraniční policie na 142 *odděleních pohraniční policie* (dále jen OPP) zabezpečovali ochranu státních hranic mimo hraniční přechody. Součástí ochrany státních hranic byla k uvedenému datu pohraniční kontrola osob na 61 turistických stezkách protínajících státní hranice ČR se Spolkovou republikou Německo, 33 přechodech malého pohraničního styku a 25 turistických stezkách na hranicích s Polskou republikou.

V průběhu roku 2000 byly v organizační struktuře Policie ČR vytvořeny *pátrací útvary služby CPP* u Policie ČR Správy Jihomoravského, Severomoravského a Severočeského kraje.⁵ Činnost těchto útvarů je zaměřena především ke zjišťování nelegálních migrantů v příhraničním území.

Oddělení cizinecké policie (dále jen OCP) dislokovaná v každém okresním a krajském⁶ městě (popř. obvodu - Brno, Plzeň) a Praze vedou agendu pobytu cizinců a provádí kontrolu dodržování podmínek v souladu se zákonem o pobytu cizinců. *Oddělení kontroly pobytu a eskort* (dále jen OKPE) systemizována v organizační struktuře odborů SCPP Policie ČR správ krajů se zabývala problematikou kontroly a dodržování podmínek pobytového režimu cizinců.

Služba cizinecké a pohraniční policie zabezpečuje rovněž dílčí úkoly stanovené policií zákonem o azylu, zejména provádění prvotních identifikačních úkonů, udělování víz a vydávání cestovních dokladů azylantům.

Úkoly v oblasti nelegální migrace, zejména v oblasti boje proti převaděčství, má rovněž kriminální služba a její specializovaná složka Útvar pro odhalování organizovaného zločinu.

1.1.2. Působnost Ministerstva zahraničních věcí

Ministerstvo zahraničních věcí vykonává státní správu ve věcech povolování pobytu cizinců na území požívajících výsad a imunit podle mezinárodního práva.

Prostřednictvím zastupitelských úřadů vykonává státní správu ve věcech udělování víz v rozsahu stanoveném zákonem o pobytu cizinců.

1.1.3. Působnost Ministerstva práce a sociálních věcí

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV) na základě zákona č. 1/1991 Sb., zákon o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, mj. vymezuje okruh subjektů působících v roli zaměstnavatele a ve vztahu k cizím státním příslušníkům stanovuje kritéria vstupu jednotlivých

⁴ V souvislosti s ochranou státních hranic schválila vláda České republiky svým usnesením č. 733 ze dne 19. 7. 2000 „Návrh na vytvoření Útvaru služby cizinecké a pohraniční policie, který bude pověřen zabezpečováním ochrany státních hranic a odhalováním a dokumentováním nelegálního jednání souvisejícího s narušením státních hranic“. Tento útvar zahájil svou činnost ke dni 1. 1. 2002.

⁵ V souladu se schválenou organizační strukturou oblastních ředitelství cizinecké a pohraniční policie byly k 1. 1. 2002 zřízeny odbory pátrání a kontroly pobytu i u zbývajících oblastních ředitelství cizinecké a pohraniční policie.

⁶ Kraje neodpovídají teritoriálnímu členění, ale teritoriu správy Policie ČR kraje, tj. Středočeský, Severočeský, Východočeský, Jihočeský, Západočeský, Severomoravský, Jihomoravský a hl. m. Praha.

kategorií cizinců na trh práce. Na základě situace na trhu práce stanovuje podmínky pro povolování zaměstnání, v souladu s mezinárodními dohodami o vzájemném zaměstnávání stanovuje číselné kvóty pro zaměstnávání cizinců a zodpovídá za právní úpravu zaměstnávání cizinců ve vztahu k odpovídajícím právním předpisům Evropské unie.

MPSV směřuje státní politiku zaměstnanosti k dosažení rovnováhy mezi nabídkou a poptávkou po pracovních silách, produktivnímu využití pracovních sil a k zabezpečení práva občanů na zaměstnání. MPSV zpracovalo Návrh pilotního projektu pro aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků.

Vzhledem k tomu, že v České republice i nadále přetrvává fenomén nelegální zaměstnanosti přijala vláda České republiky dne 23. října 2000 usnesení č. 1044 na jehož základě byl zřízen meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice. Na činnosti uvedeného orgánu, jehož gestorem je MPSV, úzce participuje Ministerstvo vnitra a Ministerstvo průmyslu a obchodu. V součinnosti s uvedenými resorty zpracovalo v roce 2001 Ministerstvo práce a sociálních věcí materiál - „*Průběžná informace o činnosti Meziresortního orgánu pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců v České republice v roce 2001*“, který byl předložen vládě České republiky.

1.1.4. Působnost Ministerstva průmyslu a obchodu

Do působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu spadá právní úprava živnostenského podnikání v režimu zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, ve znění pozdějších předpisů, zahrnujícího převážnou část podnikatelských aktivit fyzických i právnických osob. Ministerstvo průmyslu a obchodu věnuje soustavnou pozornost optimalizaci podmínek podnikání.

V rámci své působnosti zejména navrhuje potřebné legislativní úpravy podmínek živnostenského podnikání, metodicky řídí výkon veřejné správy pro tuto oblast a podporuje rozvoj vybraných podnikatelských aktivit a v souvislosti s tím se zabývá i problematikou podnikání zahraničních osob.

1.1.5. Působnost Ministerstva spravedlnosti

Ministerstvo spravedlnosti je ústředním orgánem státní správy pro soudy a státní zastupitelství. V extradičním řízení rozhoduje ministr spravedlnosti o povolení vydání cizince k trestnímu stíhání do ciziny.

Problematika migrace se uvedeného resortu dotýká i s ohledem na jeho kompetence v oblasti zajišťování legislativní činnosti, příprav návrhů zákonů a dalších právních předpisů upravující poměry v justici a ve vězeňství a kompetencí týkajících se sledování, prověřování a vyhodnocování výkonu soudnictví.

Ministerstvo spravedlnosti je gestorem právní úpravy týkající se problematiky obchodního rejstříku, vzniku a postavení obchodních společností a družstev, závazkových vztahů atd., která je upravena obchodním zákoníkem.

1.1.6. Působnost Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je gestorem problematiky studia na všech typech škol a středních odborných učilištích, účast na jazykových kurzech akreditovaných ministerstvem, konzultace a výměna zkušeností, výměnný pobyt a účast na uměleckých, metodických a jiných specializovaných kurzech v oboru působnosti ministerstva či odborná praxe určená k získání praktických nebo odborných zkušeností cizince. Do kompetence ministerstva patří

též zajištění přístupu dětí cizinců ke vzdělání. Ministerstvo rovněž organizuje stáže zahraničních odborníků na českých školách, kteří zde fungují buď jako lektori nebo ve funkcích vědeckých pracovníků.

I.2. LEGISLATIVNÍ RÁMEC

V oblasti legislativní se činnost Ministerstva vnitra zaměřila především na vypracování návrhu novely zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), návrhu novely zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona 140/2001 Sb.⁷ (dále jen zákon o pobytu cizinců), návrhu zákona o ochraně státních hranic České republiky a o změně některých zákonů (dále jen zákon o ochraně státních hranic) a na přípravu zákona o dočasné ochraně.

I.2.1. Zákon o azylu

V průběhu roku 2001 projednal a schválil Parlament České republiky novelu zákona o azylu, která byla publikována ve Sbírce zákonů pod č. 2/2002. Datum nabytí účinnosti této právní normy je 1. únor 2002. Cílem novely je dokončení harmonizace českého azylového práva s právem EU (zejména pokud jde o otázku nezávislé odvolací instance) a řešení současné situace v oblasti azylu v ČR (prudký nárůst počtu žadatelů; vstup do azylového řízení s cílem legalizace pobytu v České republice s možností zaměstnání; vstup do azylového řízení s cílem vyhnout se vyhoštění z území České republiky; využití vstupu do azylového řízení k nelegální migraci).

Z hlediska problematiky migrace přinesla novela zákona o azylu následující zásadní změny:

- možnost zaměstnávání žadatelů o azyl - upraveno v zákoně o zaměstnanosti (žadatelé o azyl nebudou moci po dobu 1 roku ode dne podání žádosti o udělení azylu pracovat; po uplynutí této lhůty budou moci být zaměstnáni, pokud jim úřad práce vydá povolení k zaměstnání; pracovní smlouvy uzavřené před 1. 2. 2002 zůstávají v platnosti);
- změna postupu v případě cizinců, kteří o azyl požádají v zařízení pro zajištění cizinců (cizinec, který v tomto zařízení požádá o azyl, zde setrvá po celou dobu azylového řízení; limitem je lhůta 180 dnů stanovená zákonem o pobytu cizinců, popř. rozhodnutí soudu o ukončení zajištění - v případě, že v této lhůtě nebude azylové řízení pravomocně ukončeno, bude žadatel o azyl převezen ze zařízení pro zajištění cizinců do azylového zařízení);
- zřízení přijímacího střediska v tranzitním prostoru mezinárodního letiště Praha – Ruzyně;
- zrušení víza vydaného podle zákona o pobytu cizinců v případě podání žádosti o azyl (podá-li žádost o udělení azylu cizinec, který je oprávněn k pobytu na území České republiky na základě víza podle zákona o pobytu cizinců, platnost tohoto víza se podáním žádosti o azyl zrušuje);
- omezení možnosti podat opakovanou žádost (po dobu 2 let od pravomocného ukončení řízení o předchozí žádosti o udělení azylu není cizinec oprávněn podat opakovanou žádost; Ministerstvo vnitra je oprávněno dvouletou lhůtu prominout ve zřetelle hodných případech, např. změna situace v zemi původu);
- rozšíření důvodů, pro které lze žádost zamítnout jako zjevně nedůvodnou (nově např. podání žádosti s cílem vyhnout se hrozícímu vyhoštění; zničení, poškození nebo zatajení cestovního

---

⁷ Zákon č. 140/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., byl schválen Poslaneckou sněmovnou dne 3. dubna 2001 ve Sbírce zákonů byl publikován dne 26. 4. 2001

dokladu; skutečnosti uváděné žadatelem o azyl jsou zjevně nevěrohodné), a stanovení lhůty, ve které o takové žádosti musí být rozhodnuto (nejpozději do 30 dnů);

- azylové řízení bude zastaveno, pokud žadatel v průběhu řízení nelegálně překročí státní hranice nebo se o takové jednání pokusí.

1.2.2. Zákon o pobytu cizinců

V souvislosti s přípravou České republiky na vstupu do Evropské unie a z toho vyplývající nezbytnosti zajištění kompatibility právních předpisů s předpisy Evropské unie, zpracovalo Ministerstvo vnitra v roce 2001 návrh zákona, kterým se mění zákon o pobytu cizinců.⁸

Uvedená novela cizineckého zákona sleduje základní cíl, kterým je zejména převzetí části *acquis* upravující volný pohyb osob. Připravena byla v souladu s článkem 18 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství, který zaručuje právo občanů Evropské unie „svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států s výhradou omezení a podmínek stanovených v této smlouvě a v předpisech přijatých k jejímu provedení“.

Dosavadní právní úprava pobytu cizinců dozná zásadní změny v tom, že rozdělí cizince do dvou základních kategorií - na občany Evropské unie a na ostatní cizince, tzv. cizince ze třetích zemí. Novela vychází z principu založit výhodnější postavení pro občany Evropské unie, tzn., že umožňuje občanům Evropské unie a občanům států, které jsou vázány schengenskými dohodami vstup na území České republiky i na průkaz totožnosti.

Otázky týkající se pobytového režimu občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků na území České republiky řeší novela v samostatné hlavě, neboť oproti občanům jiných států musí být zcela zřejmé jejich podstatné zvýhodnění vyplývající, jak ze Smlouvy o založení Evropského společenství, tak z dalších předpisů. Pro občany Evropské unie se zavádí nový druh průkazu, který bude osvědčovat oprávnění k přechodnému nebo trvalému pobytu na území České republiky.

Novela v souladu s *acquis* definuje pojem „rodinného příslušníka občana Evropské unie“ (tento příslušník nemusí být nutně občanem Evropské unie, vztahují se však na něj stejná oprávnění jako na občana Evropské unie).

Novela umožňuje občanovi Evropské unie, aby se v případě odepření vstupu mohl práva volného pohybu účinně dovolávat, a to nejen cestou řádného opravného prostředku, ale i cestou soudního přezkumu (vztahuje se i na rodinné příslušníky těchto občanů).

V souladu s předpisy Evropské unie dochází k upřesnění důvodů pro odepření vstupu na území, pokud by mohlo dojít k ohrožení veřejného zdraví nebo veřejného pořádku v důsledku nemoci či jiného postižení.⁹

Novela zohledňuje skutečnost, že práva upravená *acquis* o volném pohybu osob se vztahují nejen na občany Evropské unie, ale na základě Smlouvy o Evropském hospodářském prostoru jsou přiznána také, s jistými výjimkami (např. se nevydává průkaz osvědčující právo pobytu, který se vydává občanům Evropské unie, ale vydává se jim jiný druh průkazu), státním příslušníkům smluvních stran tohoto mezinárodního aktu (konkrétně se jedná o občany Norska, Islandu a Lichtenštejnska).

Součástí novely zákona o pobytu cizinců jsou i ustanovení vycházející ze schengenských dohod. Jedná se zejména o úpravu související s vízovou problematikou (např. zavedení jednotného schengenského víza), s problematikou vnější a vnitřní hranice (vstupní a výstupní kontrola) a s problematikou schengenského informačního systému (zavádění údajů o cizincích, jimž nelze

⁸ Návrh zákona projednal a schválil Parlament České republiky a dne 3. května 2002 vyšel ve Sbírce zákonů pod č. 217/2002.

⁹ Výčet bude stanoven vyhláškou Ministerstva zdravotnictví.

umožnit vstup na území schengenských států, a využívání těchto údajů).¹⁰ Rovněž sjednocuje dobu, ve které je cizinec povinen splnit ohlašovací povinnost.¹¹

Návrh novely řeší i otázky, které s přístupem České republiky k Evropské unii přímo nesouvisí. Novela např. umožní eliminovat v praxi se vyskytující případy zneužívání azylové procedury ze strany nelegálních migrantů (návrh dovoluje vést řízení o vyhoštění souběžně s řízením o udělení azylu). Nijak však nebude dotčeno postavení cizince z hlediska statusu účastníka azylového řízení.

Nově je upraven postup policie při kladném vyřízení žádosti cizince o povolení trvalého pobytu. Podle dosavadní úpravy nebylo cizinci vydáváno správní rozhodnutí, ale pouze průkaz o povolení k pobytu s dobou platnosti na 15 let. Dle nové právní úpravy vydá policie cizinci vždy správní rozhodnutí o povolení trvalého pobytu a průkaz o povolení k pobytu bude tuto skutečnost pouze osvědčovat.

1.2.3. Zákon o ochraně státních hranic

Při přípravě návrhu zákona o ochraně státních hranic bylo přihlédnuto k obdobným právním úpravám této problematiky v některých evropských státech, zejména Spolkové republice Německo a Rakouské republice.

Návrh zákona o ochraně státních hranic vychází ze zhodnocení stávající právní úpravy, z nedostatku právní úpravy ochrany státních hranic v právním řádu České republiky a potřeby legislativně vymezit ochranu státních hranic v souladu s právními předpisy Evropské unie.

Účelem předloženého návrhu je legislativně vymezit ochranu státních hranic v samostatném zákoně tak, aby pojem ochrany státních hranic byl v právním řádu České republiky definován jako soubor opatření přijímaných na státních hranicích k zabránění jejich nedovolenému překračování.

V návaznosti na to se vymezují oprávnění Policie České republiky při zajišťování ochrany státních hranic, neboť stávající oprávnění policie stanovená zákonem o Policii České republiky¹² jsou nedostačující. V předloženém návrhu zákona jsou oprávnění policistů při zajišťování ochrany státních hranic odstupňována podle míry ohrožení chráněného zájmu v závislosti na vzdálenosti od státních hranic.

Návrh zákona svěřuje policii oprávnění umisťovat na pozemcích v bezprostřední blízkosti státních hranic bezpečnostní prostředky zabraňující nedovolenému překračování státních hranic za pomoci dopravních prostředků.

V této souvislosti bylo nutné v zákoně vymezit práva a povinnosti dotčených osob, tj. vlastníků a uživatelů pozemků ležících v bezprostřední blízkosti státních hranic, jakož i podmínky náhrady majetkové újmy, omezení vlastnického práva či případně způsobené škody.

Za porušení stanovených povinností jsou v zákoně definovány přestupky a jiné správní delikty spáchané na úseku ochrany státních hranic. Umožňuje se také postih vlastníka nebo oprávněného uživatele pozemku, který by svým jednáním záměrně znemožnil nebo ztížil umístění bezpečnostního prostředku k ochraně státních hranic. Skutkové podstaty přestupků na tomto úseku se zavádějí novelou zákona o přestupcích.

¹⁰ Pro informaci uvádíme, že občan Evropské unie může být nežádoucí osobou pro Českou republiku, nemůže však být zařazen do společného informačního systému osob, jímž nelze povolit vstup do schengenského prostoru.

¹¹ Podle dosavadní právní úpravy cizinci pobývající na území bezvívově, mají tuto povinnost pouze v případě pobytu delšího 30 dnů - ohlašovací povinnost jsou povinni splnit ve lhůtě do 30 dnů ode dne vstupu na území. Dle nové právní úpravy budou všichni cizinci povinni tuto povinnost splnit ve lhůtě do 3 pracovních dnů ode dne jeho vstupu na území České republiky.

¹² Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Dalším velice důležitých účelem navrhované úpravy je zajištění ochrany státních hranic v souladu se závazky vyplývajícími z Prováděcí úmluvy k Schengenské dohodě.¹³

1.2.4. Ostatní právní úpravy

Vedle zákona o azylu a zákona o pobytu cizinců ovlivňuje podmínky příchodu a pobytu cizinců řada dalších právních předpisů. Tyto normy buď přímo regulují určité specifické aspekty migrace, nebo přímo či nepřímo spoluurčují širší ekonomické a sociální podmínky života cizinců na území České republiky. K první kategorii patří zejména zákony, které určují podmínky vstupu cizinců na český trh práce, ke druhé např. zákony o zdravotním pojištění, o sociální podpoře a péči nebo zákon o nabytí a pozbývání státního občanství.

Ministerstvo vnitra v závěru roku 2001 zahájilo práce na přípravě návrhu zákona o dočasné ochraně cizinců. Úprava této problematiky, dosud obsažená v zákoně o pobytu cizinců není zcela odpovídající, a to jak z pohledu praxe, tak i z pohledu kompatibility se směrnicí Rady EU 2001/55/EC ze dne 20. července 2001 o minimálních standardech pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k podpoře vyváženého sdílení břemene jednotlivými členskými státy při přijetí těchto osob a důsledcích z něho vyplývajících. Touto právní normou by mělo být docíleno plné harmonizace českého právního řádu s uvedenou směrnicí. Ministerstvo vnitra předpokládá účinnost tohoto zákona od 1. 8. 2003 vyjma těch ustanovení, která mohou být platná až v podmínkách plného členství České republiky v EU.

V roce 2001 se Ministerstvo práce a sociálních věcí v oblasti legislativy týkající se zaměstnanosti (tedy i zaměstnávání cizinců) zaměřilo na dokončení tzv. euronovely, jejíž ustanovení se mimo jiné týkají volného pohybu pracovníků v rámci států EU a možností zprostředkování zaměstnání i mimo území ČR. Přípravované kompletní právní předpisy o zaměstnanosti, které byly v průběhu roku rozpracovány do paragrafového znění, usilují především o řešení účelového zakládání obchodních společností a družstev cizinci, zakrývání nedovoleného zprostředkování zaměstnání právě danými vztahy mezi objednatelem a zhodnotitelem, zneužívání dočasného přidělování k výkonu práce jinému subjektu a pracovních cest zahraničních pracovníků do okresů s horší situací na trhu práce, posílení kompetencí kontrolních orgánů.

1.3. VÍZOVÁ POLITIKA

Vládou schválená Koncepce vízové politiky (usnesení č. 843 z 25. srpna 1999) vycházela z Nařízení Rady ES č. 574/1999, určující třetí země, jejichž příslušníci musí být vybaveni vízem při přechodu vnějších hranic (tzv. černý seznam). Na jejím základě byla v loňském roce znovu zavedena vízová povinnost pro občany Číny - s platností od 12. 6. 2001 (na základě usnesení vlády č. 538/2000 byla ukončena platnost smluvní úpravy bezvízového styku pro držitele diplomatických, služebních a zvláštních pasů z roku 1956) a Kanady - s platností od 1. 4. 2001 (na základě usnesení vlády č. 94/2001 byla obnovena vízová povinnost)

V roce 2001 vstoupila v platnost dohoda o zrušení vízové povinnosti pro držitele diplomatických a služebních resp. úředních pasů s Filipíny, která byla podepsána v listopadu 2000.

Dále byla zrušena vízová povinnost s platností od 1.10.2001 pro držitele cestovních dokladů Zvláštní administrativní oblasti ČLR Hongkong a pro držitele cestovních dokladů Zvláštní administrativní oblasti ČLR Macao.

---

¹³Návrh zákona projednal a schválil Parlament České republiky a dne 2. května 2002 vyšel ve Sbírce zákonů pod č. 216/2002.

S platností od 1.1. 2002 bylo upřesněno zrušení vízové povinnosti v relaci s:

- Andorrou (pro držitele diplomatických a cestovních pasů);
- Japonskem (pro držitele diplomatických, úředních a cestovních pasů);
- Monackým knížectvím (pro držitele diplomatických, služebních a cestovních pasů);
- Novým Zélandem (pro držitele diplomatických, úředních a cestovních pasů);
- San Marinskou republikou (pro držitele diplomatických, služebních a cestovních pasů);
- USA (pro držitele diplomatických, úředních a cestovních pasů);
- Svatým Stolicem (pro držitele diplomatických, služebních a cestovních pasů);
- Svrchovaným řádem Maltézských rytířů (pro držitele diplomatických pasů)

Dále byla s platností od 1.1.2002 zrušena vízová povinnost i pro držitele cestovních dokladů Organizace spojených národů a Evropské unie, a to:

- a) pro držitele cestovních dokladů OSN „Laissez-Passer“, vydávaných podle Úmluvy o výsadách a imunitách OSN z 13. 2. 1946 a podle Úmluvy o výsadách a imunitách mezinárodních odborných organizací z 21. 11. 1947,
- b) pro držitele cestovních dokladů Evropské unie „Laissez-Passer,
- c) pro držitele náhradních cestovních dokladů Evropské unie „Emergency Travel Document“.

V březnu roku 2001 bylo členskými státy Evropské unie přijato Nařízení Rady (ES) č. 539/2001, kterým je uveden seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít vízum při překročení vnějších hranic (tzv. černý seznam) a zemí, jejichž státní příslušníci jsou od vízové povinnosti osvobozeni (tzv. bílý seznam)¹⁴. Nařízení vstoupilo v platnost dnem 10. dubna 2001. Předpis nově zakotvuje výčet států, jejichž příslušníci jsou osvobozeni od vízové povinnosti v členských státech Evropské unie k pobytu nepřesahujícímu dobu tří měsíců.

V souvislosti s připravovaným vstupem do Evropské unie by Česká republika měla zabezpečit nejpozději k referenčnímu datu 1. ledna 2003 plnou harmonizaci své vízové politiky s vízovou politikou Evropské unie, tj. zabezpečit soulad s tímto novým předpisem.

V současné době lze konstatovat, že z hlediska výčtu států, jejichž občané musí mít pro vstup na území členských států EU vízum, je Česká republika s uvedeným předpisem v plném souladu. Přijetí opatření však bude vyžadovat zajištění souladu v případě výčtu států, jejichž občané jsou osvobozeni od vízové povinnosti v členských státech Evropské unie.

Pokud jde o vztahy České republiky s postkomunistickými zeměmi, zbývalo dořešit relaci s Bulharskem a Rumunskem.

Usnesením vlády České republiky ze dne 18. prosince 2000 č. 1311 k Informaci o vývoji vízové politiky Evropské unie vůči Bulharsku a Rumunsku bylo pod bodem II. uloženo místopředsedovi vlády a ministru zahraničních věcí a ministru vnitra zpracovat a vládě do 30. června 2001 předložit komplexní materiál zohledňující analýzu bezpečnostní situace z hlediska možnosti zavedení vízové povinnosti pro občany Bulharska a Rumunska.

Na základě výsledků provedené analýzy bylo konstatováno, že přijetí tohoto opatření vůči Bulharsku není v současné době potřebné ani vhodné.

S ohledem na počet rumunských občanů zjištěných při nelegálním přechodu státních hranic České republiky, počet nevpuštěných na území České republiky, počet uplatněných represivních opatření, prudkému nárůstu zjištěných případů zneužívání dětí k žebrání a drobné kriminální činnosti, počet trestně stíhaných a neúměrný nárůst žádostí o azyl, rozhodla vláda České republiky svým usnesením č. 845 ze dne 29. srpna 2001 ke dni 1. října 2000 o pozastavení provádění článku I

---

¹⁴Tímto předpisem bylo nahrazeno nařízení Rady (ES) č. 574/1999 určující třetí země, jejichž příslušníci musí být vybaveni vízem při přechodu vnějších hranic členských států.

Dohody mezi vládou ČSFR a vládou Rumunska o bezvízovém styku (dále jen „Dohoda“) - ze dne 6. srpna 1991, vůči občanům Rumunska s výjimkou držitelů rumunských diplomatických nebo služebních pasů. Usnesením vlády České republiky č. 885 ze dne 5. září 2001 vláda změnila termín pozastavení provádění článku I Dohody ke dni 1. listopadu 2001 a usnesením vlády České republiky č. 1114 ze dne 29. října 2001 bylo rozhodnuto o odkladu termínu do 1. ledna 2002. Z důvodů výrazného zlepšení shora popisované situace rozhodla vláda České republiky svým usnesením č. 1367 ze dne 19. prosince 2001 o zrušení rozhodnutí o pozastavení provádění článku I Dohody. Občané smluvních států mohou tedy i nadále na území druhého státu vstupovat a na něm pobývat v souladu s Dohodou.

Specifická situace se otevírá v souvislosti s posledním vývojem také v relaci ke Slovensku.

Na základě plánu nelegislativních úkolů vlády byla Ministerstvem vnitra provedena analýza mezinárodních smluv uzavřených se Slovenskou republikou, které upravují překračování společných státních hranic. Ministerstvem vnitra byl v této souvislosti vypracován materiál pro vládu *„Výsledky analýzy provádění Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o zrušení vízové povinnosti z hlediska vnitřní bezpečnosti státu a analýzy provádění Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o úpravě režimu a o spolupráci na společných hranicích (dále jen režimová smlouva)“*, na jehož základě rozhodla vláda České republiky o zahájení příslušných jednání.

Z tohoto důvodu iniciovala česká strana během roku 2001 několik pracovních jednání se slovenskými partnery. Cílem jednotlivých jednání bylo sladění výše uvedených smluvních dokumentů s požadavky Evropské unie, týkajícími se vytvoření standardního režimu na společných státních hranicích. Obě strany se předběžně shodly na tom, že stávající bezvízovou dohodu bude nutno nahradit novou smluvní úpravou upravující bezvízový režim.

Pokud jde o režimovou smlouvu, obě strany se shodly, že bude nutno buď smlouvu upravit novelou nebo ji nahradit novou samostatnou smlouvou, například o malém pohraničním styku. Slovenská strana však v první fázi jednání neprojevila zájem řešit tuto problematiku zvláštní smlouvou a překračování státních hranic mimo hraniční přechody navrhla řešit na základě čl. 15e stávající režimové smlouvy, který umožňuje vládám smluvních stran určovat místa pro překračování státních hranic mimo hraniční přechody a po vzájemné dohodě stanovit podmínky jejich využívání. Slovenská strana rovněž na pracovní úrovni sdělila, že v současné době neuvažuje o zřizování dalších forem přeshraničního styku, např. turistických stezek protínajících státní hranice nebo turistických zón.

Poslední jednání na úrovni ministrů vnitra České republiky a Slovenské republiky proběhlo v Praze dne 22. listopadu 2001. Na tomto jednání se slovenská strana prezentovala odmítavým stanoviskem k návrhům české strany. Cílem české strany však je dosažení společného konsensu a z tohoto důvodu bude i nadále iniciovat další jednání. Za tímto účelem česká strana vypracovala a zaslala slovenské straně materiál *„Analýza problematiky česko-slovenských hraničních a vízových vztahů“* s doporučením dále o problematice jednat. Dosud však slovenská strana na tento podnět oficiálně nereagovala.

1.3.1. Modernizace vízového procesu

V rámci naplňování Koncepce modernizace vízového procesu, která byla schválena vládou usnesením č. 748 ze dne 18. listopadu 1998, probíhalo zapojování dalších ZÚ ČR do projektu modernizace vízového procesu. K 1. 1. 2002 byl nový systém udělování víz v provozu kromě KO

MZV již na 106 z celkového počtu 107 ZÚ ČR v zahraničí, a to na všech kontinentech, kde má ČR diplomatické a konzulární zastoupení.¹⁵

Nový způsob udělování víz zvyšuje kvalitu prověřování žadatele o vstupní vízum do ČR. Bezpečnostní prověrka žadatele o vízum již neprobíhá na ZÚ, nýbrž je prováděna přímo v nejaktuálnějších databázích Policie ČR, která sděluje své stanovisko ke každému žadateli.

Počítačovým zpracováním všech žádostí o udělení českého víza se zařadíme do vysokého evropského standardu, který ve svém důsledku znamená:

- zajištění kompatibility se Schengenským informačním systémem;
- zajištění kompatibility s mezinárodními normami pro cestovní doklady;
- zavedení podstatně důkladnějšího systému prověřování žadatelů o vízum;
- standardizaci pracovních postupů orgánů, které na procesu udělování a kontroly víz participují, tedy i zastupitelských úřadů ČR v zahraničí;
- zajištění dokonalé kontroly procesu udělování víz;
- zajištění možnosti kvalitní a technicky jednoduché kontroly vstupu a výstupu cizinců na hraničních přechodech;
- zajištění možnosti kvalitní evidence a statistického vyhodnocování procesu udělování víz.

V rámci projektu modernizace vízového procesu budovaný a na ZÚ instalovaný informační systém k prověřování žadatelů o udělení českého víza je základem budoucího Národního Schengenského informačního systému, jehož prostřednictvím bude ČR napojena na Schengenský informační systém.

V roce 2001 byl dokončen vývoj nového vzoru vízového štítku České republiky. Nový vzor vízového štítku dosahuje nejvyšší možné úrovně shody s jednotným vzorem víza Evropské unie. Štítek je kompatibilní a jeho úroveň odpovídá bezpečnostním parametrům Evropské unie.¹⁶

I.4. OCHRANA STÁTNÍCH HRANIC

Období roku 2001 bylo charakterizováno prohlubováním organizačních opatření v řízení pohraniční policie realizovaných k 1. 7. 2000, přípravou reorganizace služby cizinecké a pohraniční policie v souladu s usnesením vlády ze dne 19. 7. 2000 č. 733 a zejména pak výrazným snížením počtu zjištěných osob, které nelegálním způsobem překročily státní hranice České republiky nebo se o to prokazatelně pokusily.

Zvýšená pozornost byla v uplynulém období dále věnována plnění nového úkolu OPP, tj. provádění pobytové kontroly v obvodu své územní působnosti, a to jak samostatně, tak i v součinnosti s OCP.

V roce 2001 byl zahájen provoz neveřejného mezinárodního letiště Plzeň-Líně a uveden do provozu hraniční přechod Osoblaha-Pomorzowiczki. Dne 22. 4. 2001 otevřela slovenská strana objekt pro společné odbavování na odjezdové části hraničního přechodu Břeclav D2-Brodské a byla dokončena přestavba příjezdové části tohoto hraničního přechodu na území ČR.

Spolupráce pohraničních kontrolních orgánů ČR a SR v rámci společného výkonu služby na hraničních přechodech a rovněž v rámci plnění úkolů vyplývajících z readmisní dohody, probíhala

¹⁵ V prvním pololetí roku 2002 se plánuje zavedení vydávání víz prostřednictvím modernizovaného vízového procesu na poslední zbývající ZÚ ČR v Harare (Zimbabwe) a Abuja (Nigérie).

¹⁶ Nový vzor víza České republiky bude zaveden do praxe v roce 2002.

bez větších problémů. Dne 12. 3. 2001 vstoupila v platnost nová Smlouva mezi ČR a SR o ulehčení pohraničního odbavování v silniční, železniční a vodní dopravě.

V souvislosti s teroristickým útokem na USA bylo dne 12. 9. 2001 svoláno mimořádné zasedání Meziresortní komise pro bezpečnost civilního letectví. Na základě jeho závěrů byla na mezinárodních letištích ČR přijata řada opatření k zajištění bezpečnosti letišť a leteckého provozu.

Za účelem odhalování odcizených vozidel, SPZ a neoprávněně provedených záznamů a změn v OTP byl v průběhu roku 2001 využíván technický prostředek určený k automatizované kontrole SPZ motorových vozidel překračujících státní hranice.

S ohledem na skutečnost, že do roku 2000 byla v Pravidelných zprávách Evropské komise opakovaně předmětem kritiky nedostatečná ochrana státních hranic České republiky, rozhodla vláda České republiky svým usnesením č. 733 ze dne 19. 7. 2000 o vytvoření Útvaru služby cizinecké a pohraniční policie, který bude pověřen zabezpečováním ochrany státních hranic a odhalováním a dokumentováním nelegálního jednání souvisejícího s narušením státních hranic. Uvedený útvar (liniově řízená služba CPP) byl zřízen s účinností 1. 1. 2002. Tímto krokem vznikl předpoklad ke zlepšení komplexní ochrany státních hranic a kontroly pobytu cizinců, zahájení procesu harmonizace kontroly osob a ochrany státních hranic, který bude svým charakterem srovnatelný s obdobnými službami v členských zemích Schengenské dohody, ale i pružnější reagování na změny vývoje bezpečnostní situace na celém teritoriu České republiky.

1.5. PŘÍSTUP ČESKÉ REPUBLIKY K EVROPSKÉ UNII

Problematika migrace je i jednou z oblastí, v nichž se Ministerstvo vnitra připravuje na vstup do Evropské unie a spadá do negociační kapitoly 24 „*Spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí; Schengen*“.¹⁷ Kromě toho se Ministerstvo vnitra podílí na přípravě kapitoly Volný pohyb osob a Volný pohyb zboží.

Gestorem kapitoly „*Spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí; Schengen*“ je Ministerstvo vnitra, spolugestorem je Ministerstvo spravedlnosti. Na přípravě kapitoly se mj. podílí také Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Generální ředitelství cel, Ministerstvo dopravy a spojů a Úřad pro ochranu osobních údajů, Úřad pro veřejné informační systémy.

Základní úkoly směřující k plné implementaci Schengenského acquis jsou zakotveny v *Pozičním dokumentu České republiky ke kapitole 24 „Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí; Schengen“*, v *Dodatečných informacích k pozičnímu dokumentu, Národním programu přípravy České republiky na členství v Evropské unii a v Přístupovém partnerství*. Na tyto klíčové dokumenty navazují resortní nebo věcně specifická opatření, přijímaná na různých úrovních státní správy. Jejich plnění je ze strany Evropské unie hodnoceno především v každoročních pravidelných hodnotících zprávách, případně jiných dokumentech, které Evropská unie vzhledem k pokročilému stádiu negociací zpracovává.

Pravidelná zpráva Evropské komise byla zveřejněna v listopadu 2001. Vyznívá pro Českou republiku poměrně příznivě. Pokrok je konstatován u ochrany osobních údajů, kontroly státních hranic, víz, migrace a policejní spolupráce; kladně je hodnocen i stav příprav na zapojení do Schengenského systému (zejména vypracování podrobného a vysoce kvalitního *Schengenského akčního plánu*), kladné hodnocení lze dovodit i u problematiky azylu. Naopak malého pokroku bylo dle Pravidelné zprávy dosaženo v oblasti boje proti kriminalitě „bílých límečků“ (zejména praní

---

¹⁷ Kapitola „*Spolupráce v oblastech spravedlnosti a vnitřních věcí; Schengen*“ byla 26. května 2000 oficiálně otevřena k vyjednávání na Mezivládní konferenci o Dohodě o přistoupení České republiky k Evropské unii.

špinavých peněz, podvod a korupce). Kritika nedostatečného boje proti korupci a praní špinavých peněz se opakuje na několika místech.

Ve srovnání s Pravidelnou zprávou za rok 2000 je lépe hodnocena oblast ochrany státních hranic, policejní spolupráce a migrace. Stejně kriticky jako v loňském roce je hodnocen boj proti korupci, a to i v policii. Kritické hodnocení přetrvává i pokud jde o boj proti praní špinavých peněz; nedostatky jsou spatřovány především v nedostatečné koordinaci mezi jednotlivými státními orgány při potírání tohoto jevu. Větší úsilí je třeba věnovat potírání obchodování se ženami a dětmi.

Pokrok v kapitole 24 byl ze strany EU hodnocen velmi kladně a kapitolu 24 se podařilo v prosinci 2001 na Mezivládní konferenci v Bruselu na úrovni ministrů předběžně uzavřít.¹⁸ Celkový počet kapitol, které se podařilo ČR do současné doby uzavřít, je 24. Monitorování pokroku v dané oblasti však bude i nadále pokračovat formou podávání zpráv o jejich plnění v šestiměsíčních intervalech. Uzavření kapitoly je pouze předběžné, dohody dosažené v průběhu negociací k jednotlivým kapitolám nelze považovat za konečné, dokud nebude dosaženo celkové shody.

I.6. PŘÍPRAVA NA PŘÍSTUP K SCHENGENSKÝM DOHODÁM A PŘIPOJENÍ NA SCHENGENSKÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM

Z technických konzultací ke kapitole 24 „*Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí; Schengen*“, které se uskutečnily v Bruselu dne 20. února 2001 vyplynulo, že úplné provádění Schengenského acquis nelze spojovat s datem vstupu České republiky do Evropské unie. Úplné provádění Schengenského acquis bude možné nejdříve v roce 2005.

S přihlédnutím ke skutečnosti, že k předpokládanému dni vstupu do EU nebude možné připojení kandidátských zemí na SIS 1+, ale až do nově vytvářeného systému SIS II (uvádí se cca rok 2006), vydala EU dne 25. září 2001 dokument *Schengenské acquis a rozšíření*, ve kterém rozděluje acquis na dvě kategorie podle závislosti či nezávislosti na připojení k SIS.

Vláda ČR projednala a schválila v průběhu roku 2001 dva důležité materiály týkající se přípravy České republiky na zapojení do schengenské spolupráce.

Na základě usnesení vlády ČR ze dne 23. října 2000 č.1055 Ministerstvo vnitra vypracovalo „*Návrh organizačního zabezpečení přebírání Schengenského acquis v období předcházejícím referenčnímu datu pro vstup České republiky do Evropské unie, tj. do 31. prosince 2002 a v období do zahájení úplného provádění Schengenského acquis*“.

Uvedený materiál v úvodu zmiňuje hlavní dokumenty, ve kterých jsou stanoveny základní úkoly směřující k implementaci Schengenského acquis a orgány, které se podílejí na zajištění jeho implementace. Dále informuje o dosavadní implementaci Schengenského acquis a předkládá akční plán pro její dokončení, jehož součástí je Informace o věcné a časové náročnosti plnění přístupu k Schengenskému acquis Českou republikou, Implementační dotazník, Zpráva o připravenosti k převzetí Schengenského acquis a Harmonogram konkrétních úkolů.

Vláda České republiky tento materiál schválila dne 28. března 2001 svým usnesením č. 304. zároveň uložila ministru vnitra pravidelně 2x ročně vypracovávat a vládě předkládat *Zprávu o připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis až do úplného zapojení ČR do schengenské spolupráce*.

První zpráva hodnotící současný stav připravenosti České republiky k převzetí

---

¹⁸ Tuto kapitolu se podařilo z kandidátských zemí uzavřít vedle ČR pouze Maďarsku, Slovinsku a Kypru.

Schengenského acquis byla vypracována Ministerstvem vnitra ČR na podzim 2001 na základě informací vyplývajících z hodnotící části Implementačního dotazníku a s využitím podkladů připravených v rámci činnosti mezíresortní Pracovní skupiny pro schengenskou spolupráci.

Ke zprávě je přiložen Harmonogram úkolů k zajištění připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis včetně stanovení odpovědnosti jednotlivých gestorů a termínů plnění. Vláda ČR vzala Zprávu o připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis na vědomí a svým usnesením č. 1257 ze dne 26. listopadu 2001 zároveň schválila Harmonogram úkolů k zajištění připravenosti České republiky k převzetí Schengenského acquis a Seznam orgánů oprávněných přímo vyhledávat a pořizovat záznamy zařazené do Schengenského informačního systému. Rovněž určila Policejní prezidium České republiky jako orgán odpovědný za zřízení národní sekce Schengenského informačního systému, kanceláře SIRENE¹⁹ a národního ústředního orgánu (kanceláře VISION)²⁰ odpovědného za konzultaci s ostatními ústředními orgány smluvních stran.

V souladu s výzvou Evropské unie vypracovalo Ministerstvo vnitra *Schengenský akční plán* ČR (SAP), který byl EU předán spolu s 5. dodatečnými informacemi dne 13. září 2001. Dokument byl ze strany EU přijat s velmi pozitivním hodnocením a přispěl tak k úspěšnému předběžnému uzavření kapitoly 24 - Spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí; Schengen dne 12. prosince 2001 na mezivládní konferenci mezi ČR a EU na úrovni ministrů zahraničních věcí. SAP obsahuje řadu závazků, které musí v procesu implementace Schengenského acquis ČR splnit. Jeho součástí je Implementační dotazník, což je počítačově vedená databáze stavu implementace Schengenského acquis a harmonogram konkrétních úkolů.²¹ Uvedený akční plán je předmětem značného zájmu Evropské unie, která v hodnotící zprávě zdůraznila, že jeho plnění bude pečlivě sledovat, neboť je považován za prezentaci schopnosti dostát závazkům deklarovaným v Pozičním dokumentu.

Pro přípravu České republiky na zapojení do schengenské spolupráce měla značný význam i bilaterální spolupráce Ministerstva vnitra s některými evropskými státy a aktivity v rámci Evropské unie a programů Phare.

K nejvýznamnějším v roce 2001 patřily kontakty s Norskem, které byly zaměřeny na předávání zkušeností z implementace schengenských dohod a zapojení do schengenské spolupráce. Konzultace s Norskem mají zásadní význam pro přípravu České republiky na činnost hodnotících misí Evropské unie. Spolupráce se SRN byla věnována přípravě českého víza schengenského typu. Příslušná jednání byla zaměřena zejména na harmonizaci českého víza s nařízením Rady č. 1683/95 týkajícím se jednotného formátu víz. Rovněž se uskutečnily konzultace k problematice informačních systémů AFIS-EURODAC. Užitečná byla výměna zkušeností z projednávání kapitoly 24: Spolupráce v oblastech justice a vnitřních věcí; Schengen v relaci s Maďarskem. Expertní jednání s Francií a Belgií byla věnována problematice vízových konzultací v souvislosti s přípravou na vybudování kanceláře VISION v České republice.

Spolupráce po linii Evropské unie, která byla orientována především na participaci České republiky na činnosti skupiny CIREFI²², má značný význam pro postupné začleňování ČR do evropských struktur z hlediska výměny informací o nelegální migraci. Z tohoto hlediska byla důležitá i účast ČR na jednání statistických expertů EUROSTATu k výměně statistických dat

¹⁹ Pro potřeby konzultací a výměny informací mezi členskými státy byla vytvořena síť kanceláří SIRENE integrující zástupce všech (podle vnitrostátních předpisů) oprávněných orgánů. Kanceláře pracují v nepřetržitém provozu a ve všech jazycích s početním zastoupením 50-60 pracovníků. Neoficiálně se prosadil neutrální pracovní jazyk angličtina („Schenglish“).

²⁰ VISION (Visa Inquiry Open-Border Network – síť schengenských konzultací). Jejím úkolem bude zajišťovat konzultace s ostatními členskými státy při udělování víz.

²¹ Schválen usnesením vlády České republiky č. 304 ze dne 28. března 2001

²² Centrum pro informace, diskusi a výměnu názorů k překračování hranic a imigraci

v oblasti nelegální migrace a přípravě akčního plánu na léta 2002-2004 a roční zprávy Evropské unie v této oblasti za rok 2001.

V rámci aktivit programů Phare byla hlavní pozornost v roce 2001 věnována především přípravě České republiky na zapojení do schengenské spolupráce. Zásadní význam měla v tomto ohledu řada školení a seminářů pro pracovníky resortů odpovědných za implementaci schengenského acquis, která byla organizována Spolkovým kriminálním úřadem (BKA) ve spolupráci s Nizozemím. Přínosem byla rovněž realizace projektu Phare Horizontal organizovaného Francií, jehož úkolem bylo zmapovat situaci v České republice v oblasti migrace, víz a ochrany státních hranic. Navazující semináře budou pokračovat i v roce 2002 za účasti expertů členských států Evropské unie.

1.6.1. Národní schengenský informační systém (NSIS)

Schengenský informační systém (SIS) je společný počítačový pátrací systém s garantovanou ochranou dat, který poskytuje vymezeným policejním a justičním orgánům smluvních stran vzájemný přístup k určitým druhům informací. SIS je tvořen národními sekcemi (NSIS) a centrální jednotkou umístěnou ve Štrasburku (CSIS). Každá ze smluvních stran vyvinula podle jednotných kritérií svůj NSIS. Náklady na zřízení a provoz NSIS hradí každý stát zvlášť. CSIS řídí systém a zajišťuje, kromě technické podpory hvězdicově uspořádaného systému, aby ve všech národních sekcích (NSIS) byly databáze zcela identické s minimálním časovým zpožděním²³. Všechny záznamy týkající se pátrání po osobách a věcech, policejních kontrol a prověřování na vnějších hranicích a ve vnitrozemí jsou vkládány do SIS²⁴. Druhy údajů, které mohou být předávány v rámci SIS jsou upřesněny v Schengenské prováděcí úmluvě. CSIS je financován paritně a formálně spadá do kompetence francouzského ministerstva vnitra.

Česká republika zahájila organizačně technickou přípravu na vybudování Národního Schengenského informačního systému (NSIS)²⁵.

NSIS by měl být provozován na samostatném serveru, propojeném s centrem národních informačních systémů rychlým datovým spojením.

Většina českých policejních informačních systémů evidujících objekty podle Prováděcí úmluvy Schengenské dohody článků 95 až 98 a článku 100 je již v současné době provozována jako národní centrální policejní databáze s přístupem prostřednictvím Intranetu, a to buď v trvalém nebo zkušebním provozu. Zbývající informační systémy, evidence zbraní podle článku 100.3. c, evidence dokladů podle článku 100.3. d a e, a evidence bankovek podle článku 100.3. f jsou v různém stadiu rozpracovanosti a budou dokončeny a zprovozněny do referenčního data vstupu České republiky do Evropské unie, tj. do 31. prosince 2002.

²³ Vložení nového záznamu je limitováno dobou 5 minut, tj. dobou spotřebovanou na aktualizaci všech souborů v NSIS, provedení oprav do 1 hodiny, doba odezvy v nepřetržitě pracujícím režimu do několika vteřin. Podle odhadu SIS obsahuje okolo 10 mil. záznamů.

²⁴ V případech pátrání po osobách se do SIS vkládají záznamy o osobách hledaných za účelem zatčení a vydání; cizincích zaznamenaných za účelem vstupu; pohřešovaných nebo hledaných osobách v zájmu jejich bezpečnosti nebo za účelem prevence ohrožení; svědcích, osobách předvolaných nebo hledaných soudními orgány; osobách zařazených za účelem nenápadného sledování nebo za účelem cílených kontrol. V případech pátrání po vozidlech a dalších taxativně vymezených předmětech (osobní doklady, bankovky, zbraně) se do SIS vkládají záznamy o vozidlech zařazených za účelem nenápadného sledování nebo za účelem cílených kontrol; vozidlech nebo předmětech hledaných za účelem zajištění nebo důkazu pro trestní řízení.

²⁵ Rychlejšímu postupu prací v této oblasti brání skutečnost, že Evropská unie prozatím není ochotna uvolnit pro kandidátské státy některé specifické technické informace.

I.7. CIZINECKÝ INFORMAČNÍ SYSTÉM (CIS)

Ministerstvo vnitra zahájilo v roce 2001 realizaci cizineckého informačního systému²⁶, který má integrovat jednotlivé, dosud samostatně používané informační systémy služby cizinecké a pohraniční policie včetně modernizace vízového procesu.

Projekt počítá s využitím informací z externích informačních systémů. Výsledné řešení umožní oprávněným pracovníkům provádět on-line dotazy jak do národních databází, tak i do Národního schengenského informačního systému, včetně kooperace s informačním systémem EURODAC.

I.8. EURODAC

Ministerstvo vnitra v rámci přípravy na členství České republiky v Evropské unii zahájilo v roce 2001 přípravné práce k vytvoření národní části systému EURODAC a jeho následnému připojení k Ústřední databázi umístěné v Luxembourg. Důvodem vzniku systému EURODAC je snaha států Evropské unie o účinnou aplikaci Úmluvy o určení státu odpovědného za přezkoumávání žádosti o azyl podané v jednom ze členských států Evropské unie (tzv. Dublinská úmluva). Právní základ pro vytvoření systému EURODAC tvoří Nařízení Rady č. 2000/2725/ES ze dne 11. prosince 2000, které je ze své povahy pro členské státy přímo závazné.

Řádné fungování systému EURODAC v České republice by mělo být zajištěno ke dni vstupu České republiky do Evropské unie.

I.9. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Aktivity České republiky na mezinárodním poli v oblasti migrace probíhaly v roce 2001 jak po bilaterální linii, zejména s partnerskými orgány sousedních států, tak po multilaterální linii, především v rámci Evropské unie a činnosti tzv. Budapešťské skupiny. Česká republika participovala i na dalších mezinárodních akcích a seminářích pořádaných příslušnými institucemi a partnerskými orgány.

Kontakty po linii Evropské unie byly věnovány především aplikaci schengenské prováděcí dohody v praxi a výměně informací o nelegální migraci a vízové praxi. Tato spolupráce má značný význam pro postupné začleňování České republiky do evropských struktur.

Česká republika v roce 2001 pokračovala v účasti v tzv. Budapešťském procesu zaměřeném na prevenci a potírání nelegální migrace v celoevropském kontextu. Na jeho 9. zasedání v březnu 2001 v Sofii iniciovala vznik nové pracovní skupiny, jež Budapešťský proces rozšířila o otázky spojené s azylovou problematikou, což vedlo za široké podpory zúčastněných zemí ke vzniku pracovní skupiny zabývající se vztahem azylového řízení a nelegální migrace. Prvního zasedání v Praze se dne 10. prosince 2001 zúčastnili zástupci devatenácti zemí a čtyř mezinárodních organizací, kteří konstatovali nutnost rozšíření aktivit Budapešťského procesu o problematiku azylu a podpořili její další činnost, která bude zahrnovat otázky související s vzestupem počtu žádostí o azyl v kandidátských zemích a dalších evropských zemích, vztahem mezi nelegální migrací a azylovou problematikou, výměnu statistických údajů a příslušné národní legislativy a informací o zemích původu migrantů a žadatelů o azyl.²⁷

Česká republika v roce 2001 přistoupila na základě rozhodnutí vlády č. 356 ze dne

²⁶ V roce 2000 byl vypracován úvodní projekt Cizineckého informačního systému České republiky. V souladu s požadavky EU budou z tohoto systému poskytovány informace do NSIS České republiky.

²⁷ Na úvodní zasedání uvedené pracovní skupiny navazoval seminář o efektivním využívání informací o zemích původu v azylovém řízení, který se uskutečnil v únoru roku 2002.

18. dubna 2001 k Dohodě z roku 1993 o zřízení a činnosti Mezinárodního centra pro rozvoj migračních politik (ICMPD). Jedná se o mezinárodní organizaci založenou v roce 1993 ve Vídni. Její hlavní činnost spočívá v podpoře a rozvoji migračních politik evropských zemí formou rozšíření výměny relevantních informací pro potřeby jednotlivých vlád a dalších mezinárodních organizací. ICMPD rovněž plní funkci sekretariátu Budapešťského procesu.

V rámci Rady Evropy zástupci České republiky působí v jednotlivých výborech, které se zabývají migrační a uprchlickou problematikou a integrací imigrantů do společnosti. Významné výstupy a závěry vyplývající z činnosti odborných orgánů Rady Evropy byly implementovány v rámci přípravy a realizace Koncepce integrace cizinců na území České republiky.

Za velmi významnou je nutno považovat i spolupráci v rámci OECD. Pro ČR a zejména pro Ministerstvo práce a sociálních věcí je touto spoluprací umožněna výměna informací o pracovní migraci v rozsahu celého světa²⁸.

Pro řešení azylové problematiky měly význam kontakty České republiky s Úřadem Vysoké komisařky OSN pro uprchlíky (UNHCR) či Mezinárodní organizací pro migraci (IOM).

Jednou z velmi důležitých oblastí spolupráce je program PHARE HORIZONTAL. Obecným úkolem tohoto programu je pomoc asociovaným zemím při přebírání acquis EU v oblasti justice a vnitra. Nový horizontální program byl přijat v Bruselu v roce 1999. Pomoc je zaměřena do sedmi oblastí - úloha práva, soudnictví, azyl, migrace, hranice, policie a vězeňství. Pomocí stejných otázek a metodického postupu si Evropská komise vytváří ucelený obraz o situaci v 10 asociovaných zemích.

Bilaterální jednání se sousedními státy byla zaměřena zejména na problematiku malého pohraničního styku, odbavování v silniční, železniční a vodní dopravě, výměnu informací o stavu ochrany společných státních hranic, kontrolu přeshraničního provozu, fungování hraničních přechodů a překračování státních hranic. Spolupráce probíhala i s dalšími státy; jednalo se například o kontakty s Francií jejichž cílem bylo seznámit se s řešením cizinecké problematiky v zemi a s fungováním informačního systému ve vztahu k cizincům.

I.10. AKTIVNÍ IMIGRAČNÍ POLITIKA

Vzhledem ke stále se zhoršující demografické situaci České republiky a očekávaným důsledkům tohoto vývoje v různých oblastech společenského a hospodářského života se Ministerstvo vnitra v roce 2001 podílelo na zpracování materiálu vznikajícího v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí – „*Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků*“, který byl projednán a schválen vládou ČR usnesením č. 975 ze dne 26. září 2001. Jeho cílem je, po vzoru jiných zemí (např. SRN, Kanada, Irsko, Švédsko a další), vytvořit systémová opatření k získávání kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí a k jejich integraci na území ČR. Materiál bude dále rozpracován do podrobného návrhu pilotního projektu v 1. pololetí 2002.

Aktivní migrační politika by neměla být politikou jednoho resortu, tj. zaměřena pouze na oblast zaměstnávání cizinců, ale politikou státní, která by vytvářela podmínky a předpoklady jak pro imigraci, tak i pro následnou integraci. Současně by měla tato politika být zakotvena v rámci právního řádu České republiky s jasně stanovenými pravidly, které na jedné straně komplementárně odpovídají zájmům České republiky, na straně druhé praxi obvyklé či zaváděné v rámci Evropské unie.

---

²⁸ Výsledkem je „Annual Report“, každoroční zpráva o pracovní migraci vydávaná OECD.

II. Legální migrace: legální vstup a pobyt cizinců na území ČR

II.1. Víza

V roce 2001 přijaly zastupitelské úřady ČR 426 856 žádostí o vízum a vydaly 413 852 víz, tj. o 89 014 víz více než v roce 2000. Nejvíce víz vydalo velvyslanectví v Moskvě (82 212 krátkodobých, 1 249 dlouhodobých), v Kyjevě (53 116 krátkodobých, 5 501 dlouhodobých) a v Petěrburku (41 757 krátkodobých, 1 313 dlouhodobých).

Z celkového počtu vydaných víz v roce 2001 bylo uděleno nejvíce víz občanům Ruské federace (121 703), Ukrajiny (82 750), Austrálie (33 182), Bulharska (30 296) a Kanady (25 938).

II.2. PŘEHRANIČNÍ POHYB

Počet osob překračujících státní hranice České republiky v obou směrech se od roku 1994 pohybuje kolem hodnoty 300 miliónů ročně, z toho se jedná o cca 200 miliónů cizinců. V roce 2001 bylo na hraničních přechodech odbaveno 277 miliónů osob tj. o 4 milióny méně než v roce přecházejícím, z toho se jednalo přibližně o 204 miliónů cizinců, tj. o 1 milión méně než v roce 2000.

Vstup do České republiky byl na hraničních přechodech pro nesplnění zákonných podmínek odmítnut²⁹ cca 95 000 cizinců, což je o 16 000 méně než v roce 2000. Jednalo se nejvíce o občany Ukrajiny (3 743 osoby), Kanady (3 730 osob)³⁰, Rumunsko (cca 3 441 osobu) a Ruska (2 176 osob).

II.3. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

II.3.1. Cizinci s povoleným pobytem v ČR

Po rozdělení ČSFR žilo na území ČR na 50 tisíc cizinců s povoleným pobytem, z toho přibližně 30 tisíc s trvalým a 20 tisíc s dlouhodobým pobytem. Kategorie cizinců s povoleným dlouhodobým pobytem vykazovala markantní nárůsty do konce roku 1996, v kategorii cizinců s trvalým pobytem byly nejvyšší meziroční přírůstky v letech 1995 až 1998. Počet cizinců s povoleným pobytem v ČR 7 let narůstal, na konci roku 2000 byl zaznamenán poprvé od vzniku ČR meziroční pokles, v roce 2001 došlo opět k nárůstu.

K 31. prosinci 2001 bylo na území České republiky evidováno 210 794 cizinců s povoleným pobytem (+9 843 osob).

Během roku 2001 byl zaznamenán ve všech krajích ČR³¹ s výjimkou středních Čech nárůst cizinců s povoleným pobytem. Nejméně cizinců s povoleným pobytem v ČR (8 827 osob) bylo hlášeno k pobytu v jižních Čechách, což činí nárůst oproti roku 2000 o 65 osob. Nejvíce, téměř 30 % republikové hodnoty (61 477 osob) bylo přihlášeno k pobytu na území hl. města Prahy. Jedná

²⁹ Jedním ze základních ukazatelů, které jsou v souvislosti s nelegální migrací osob sledovány státy EU, je počet osob odmítnutých na vstupu na území státu. Kandidátské země jsou od roku 1999 povinny měsíčně tyto údaje i s rozlišením státních příslušností poskytovat CIREFI (Centre for the Analysis and Exchange of Information on Immigration) do Bruselu pro účel sledování nelegální migrace v Evropě.

³⁰ Tento stav odráží rozhodnutí vlády o zavedení vízové povinnosti pro držitele diplomatických, služebních a cestovních pasů Kanady s platností od 1. 4. 2001.

³¹ Kraje neodpovídají teritoriálnímu členění, ale teritoriu správy Policie ČR kraje, tj. Středočeský, Severočeský, Východočeský, Jihočeský, Západočeský, Severomoravský, Jihomoravský a hl.m. Praha.

se o nárůst 3 894 osob. Hlavní město zůstává pro cizince nejatraktivnějším místem v celé ČR. Cizinci s povoleným pobytem tvoří přes 5 % z celkové pražské populace. Z pohledu okresů žilo nejvíce cizinců v okresech Brno, Ostrava a Karviná.

Podle státní příslušnosti tvořili na konci roku 2001 přibližně 25 %, a tedy největší skupinu mezi cizinci s povoleným pobytem v České republice, občané Slovenské republiky (53 294 osob – nárůst o 9 029 osob). Druhou nejpočetnější skupinou s téměř 25 % byli občané Ukrajiny (51 825 osob, +1 613 osob) s počtem 23 924 osob (+368 osob) následovali občané Vietnamu a s počtem 16 486 osob (-561 osob) občané Polské republiky.

II.3.2. Přechodný pobyt na dlouhodobá víza

K 31. prosinci 2001 bylo evidováno 140 978 cizinců s uděleným vízem k pobytu nad 90 dnů (do této kategorie jsou zahrnuti i občané Slovenské republiky pobývající na území České republiky na základě nařízení vlády č. 77 ze dne 8. března 2000).

Převažujícím účelem pobytu bylo k 31. prosinci 2001 v kategorii cizinců pobývajících v ČR na vízum nad 90 dnů zaměstnání, 61 149 cizinců (+9 185 osob). Podnikání bylo účelem pobytu u 58 075 cizinců (-4 912 osob). Na konci roku 2001 bylo mezi cizinci s vízem k pobytu nad 90 dnů 14 470 cizinců (+1 532), u kterých bylo účelem pobytu sloučení rodiny.

Během roku 2001 bylo útvary cizinecké a pohraniční policie vyřízeno 29 146 žádostí o vízum k pobytu nad 90 dnů. Zároveň bylo v roce 2001 kladně vyřízeno 101 084 žádostí o prodloužení doby platnosti víza k pobytu nad 90 dnů a doby pobytu na území na toto vízum.

Dále orgány policie udělily podle ustanovení § 35 zákona o pobytu cizinců 522 víz za účelem strpění pobytu a kladně vyřídily 287 žádostí o prodloužení doby platnosti tohoto víza.

II.3.3. Trvalý pobyt

Ke konci roku 2001 bylo evidováno 69 816 cizinců s povoleným trvalým pobytem. Převažujícím důvodem, pro povolení trvalého pobytu na území České republiky bylo sloučení rodiny (tj. 88,5 % z celkového počtu uvádí právě tento důvod). Z toho v 64,7 % se jednalo o sloučení rodiny s občanem ČR a z 35,3 % o sloučení rodiny s cizincem.

V průběhu roku 2001 bylo útvary cizinecké policie vyřízeno 7 194 žádostí o povolení trvalého pobytu.

II.3.4. Pobyt občanů Slovenské republiky

Působnost zákona o pobytu cizinců je omezena všeobecnou klauzulí, podle níž mají ustanovení mezinárodních smluv, schválených Parlamentem České republiky a vyhlášených ve Sbírce zákonů České republiky, přednost před ustanoveními tohoto zákona. Na základě mezinárodní smlouvy je upraveno odchylně i postavení občanů Slovenské republiky.

Problematika trvalého pobytu občanů Slovenské republiky zůstává prakticky nedotčena. Odlišně je však upravena problematika přechodného pobytu na dlouhodobá víza. Občané Slovenské republiky nemusí být k tomuto druhu pobytu vybaveni vízem k pobytu nad 90 dnů, ale mohou na území České republiky pobývat na základě Dohody mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o zrušení vízové povinnosti. Potvrzení o přechodném pobytu vydávané podle nařízení vlády ČR ze dne 8. 3. 2000 č. 77 Sb., o vydávání potvrzení o přechodném pobytu státním občanům Slovenské republiky, není podmínkou pobytu, ale vydává se pouze na žádost tohoto občana.

II.4. AZYL

II.4.1. Azyl a Evropská unie

Zajištění spravedlivého azylového řízení a dodržování všech mezinárodních závazků v této oblasti, včetně převzetí a aplikace norem Evropské unie, je další oblastí, která je z hlediska přípravy na vstup orgány Evropské unie velmi sledována.

Azylová politika Evropské unie je v současnosti vesměs upravena právními normami Evropské unie přijímanými v době před účinností Amsterdamské smlouvy, tj. v období, kdy problematika azylu spadala do oblasti tzv. třetího pilíře. Je třeba v této souvislosti zdůraznit, že po vstupu Amsterdamské smlouvy v účinnost spadá problematika azylu do oblasti komunitárního práva, tedy prvního pilíře (článek 63 odst. 1 a 2 Smlouvy o Evropských společenstvích (SES) stanoví priority, které se týkají rozvoje azylové politiky Evropské unie, pro přijetí nové legislativy je stanovena pětiletá lhůta).

Azylová politika ČR je z velké části harmonizovaná (viz novele azylového zákona) s platným právem Evropské unie stanovícím standardy pro azylové řízení. České azylové právo a praxe je Evropskou unií poměrně kladně hodnoceno, zejména vysoká úroveň harmonizace zákona o azylu s normami práva Evropské unie a ustanoveními mezinárodního práva..

II.4.2. Žadatelé o azyl

Od 1. 1. do 31. 12. 2001 požádalo v České republice o azyl 18 088 osob. Oproti roku 2000, kdy o azyl požádalo 8 878 osob, narostl počet žádostí o 106%. Ve srovnání s pouze mírným nárůstem počtu žádostí mezi lety 1999 a 2000 se jedná o velmi prudký nárůst, způsobený využíváním azylového řízení k legalizaci pobytu v České republice s možností zaměstnání, snahou vyhnout se vyhoštění z území České republiky, resp. využití vstupu do azylového řízení k nelegální migraci. Z hlediska kritéria počtu žadatelů o azyl se tak Česká republika, dle údajů Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, zařadila na deváté místo v Evropě.

Celkem požádalo v ČR od roku 1990 o azyl 51 981 osob, tři čtvrtiny z nich po roce 1997.

Vývoj počtu žadatelů o azyl, procentuální změny

rok	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
počet žádostí	1 602	2 226	841	2 207	1 187	1 417	2 211	2 109	4 085	7 220	8 788	18 088
změna oproti předchozímu roku		39%	-62%	162%	-46%	19%	56%	-5%	94%	77%	22%	106%
% ze všech žádostí	3%	4%	2%	4%	2%	3%	4%	4%	8%	14%	17%	35%

Žadatelé roku 2001 tvoří 35% všech dosavadních žadatelů o azyl v ČR, proto také jejich složení významně ovlivnilo celkové složení žadatelů o azyl od roku 1990. V současné době pochází z Evropy 59% žadatelů, z Asie 38% a Afriky 2%. Již v roce 2000 tvořili občané evropských zemí polovinu žadatelů o azyl a toto procento se nadále zvyšovalo. Dominantní skupiny konce 90. let (Afghánistán, Srí Lanka, Bangladéš) ve statistikách ustoupily, poslední jmenovaná fakticky vymizela.

V roce 2001 byli nejvýznamnější skupinou žadatelů občané Ukrajiny (4 420 osob), kteří tvořili 24% všech žadatelů. Následovali občané Moldávie (2 459 osob) se 14%, Rumunska (1 848 osob) s 10%, Vietnamu (1 525 osob) s 8%, Indie (1 305 osob), Gruzie (1 290 osob) se 7% a občané Arménie (1 021 osoba) se 6 %. Zatímco na počátku roku nejvýrazněji dominovali žadatelé z Ukrajiny, Moldávie, Rumunska a Vietnamu, v průběhu roku se zvýšilo významně zastoupení občanů Gruzie a Arménie.

Žadatelé o azyl jsou většinou muži středního věku bez rodin. Od roku 2000 se snížil počet osob, které přišly společně s dalším členem rodiny, a zároveň se mírně zvýšil průměrný věk žadatelů. To platí zejména u občanů Ukrajiny, Moldávie a

Vietnamu - s rodinou přišlo méně než 25% žadatelů. Občané Rumunska, Gruzie a Arménie přicházejí s celými rodinami častěji (asi polovina žadatelů), dle věkové struktury je ale zjevné, že zejména z Gruzie a Arménie přicházejí spíše dospělí (bezdětné páry, atd.).

V roce 2001 byl v obou instancích udělen azyl 83 osobám, z toho první instanci 75. Jednalo se zejména o občany Běloruska (23), Iránu (10), Afghánistánu a Jugoslávie (9). Většina azylů byla udělena z důvodu sloučení rodiny a z humanitárních důvodů, 30 osobám byl azyl udělen z důvodu pronásledování. Proti roku 2000 klesl počet udělených azylů o 50. Azyl nebyl udělen v 7 033 případech (6 019 v první instanci) – 13 osobám byla přiznána překážka vycestování, řízení bylo zastaveno u 9 559 osob (8 985 v prvním stupni). Svou žádost vzalo zpět 2 083 žadatelů. Sekretariátu rozkladové komise bylo doručeno 3 004 rozkladů.

K 31. prosinci 2001 žilo v České republice 1 283 osob s platným uděleným azylem.

II.4.3. Nezletilí žadatelé o azyl bez doprovodu rodičů či zákonných zástupců

V roce 2001 požádalo v České republice o azyl celkem 280 žadatelů uvedené kategorie osob. Z tohoto počtu bylo 116 doprovázeno rodinnými příslušníky nebo blízkými příbuznými, 164 požádalo o azyl samostatně. Převážná většina nezletilých byla v době vstupu do azylového řízení ve věku 16 a 17 let, případy nezletilých mladších 15-ti let byly ojedinělé a tyto děti přicestovaly ze země původu spolu s některým z rodinných příslušníků. Stále trvá trend odchodů nezletilých za příbuznými dál do „západní Evropy“ (Česká republika stále není pro některé cílovou zemí a využívají vytvořeného zázemí svého etnika v zemích EU). Počty, resp. procento odchodů se však v roce 2001 podstatně snížilo. V letech 1999 a 2000 bylo registrováno z celkového počtu příchozích cca 84% odchodů v roce 2001 to bylo cca 58%. Nejvyšší počty nezletilých podle státní příslušnosti byly evidovány z Rumunska, Indie, Gruzie a Afghánistánu. Počet nezletilých v roce 2001 ve srovnání s příchody v letech 1999 a 2000 se mírně snížil i přes velký nárůst příchodů žadatelů obecně. V roce 1999 požádalo o azyl 7 220 osob z toho 329 nezletilých bez doprovodu zákonných zástupců, v roce 2000 požádalo 8 788 osob z toho 298 nezletilých a v roce 2001 požádalo 18 088 osob z toho 280 nezletilých.

III. Nelegální migrace

III.1. EVROPSKÝ KONTEXT NELEGÁLNÍ MIGRACE

V následujících obdobích lze vzhledem k pokračujícímu násilí a ozbrojeným střetům předpokládat zvyšování počtu migrantů přicházejících do Evropy z Afghánistánu a afrických zemí. Mnohé evropské země se přílivu migrantů brání zpřísněním opatření na hranicích, zpřísněním azylové politiky a zaváděním vízové povinnosti pro občany z rizikových států.

Vzhledem k tomu, že v EU chyběla jednotná azylová a imigrační politika začaly se mnohé evropské země zabývat problematikou přistěhovalectví (ještě v roce 1999 se to zdálo nemožné z důvodů vysokého počtu nezaměstnaných a strachu z pravicově extremistických stran). S ohledem na pokles počtu narozených dětí a prodlužování délky života se hospodářské problémy nedají bez přistěhovalectví vyřešit. Podle zprávy OSN musí být počet přistěhovalců zdvojnásoben, aby byl zajištěn stejný poměr mezi počtem pracujících osob a důchodců a tak byl udržen penzijní systém. O zvýšení přistěhovaleckých kvót musí uvažovat i státy bez poklesu porodnosti a se zdravým penzijním systémem, aby odstranily nedostatek pracovních sil ve zdravotnictví, školství a v zemědělství.

III.2. NELEGÁLNÍ MIGRACE PŘES STÁTNÍ HRANICE

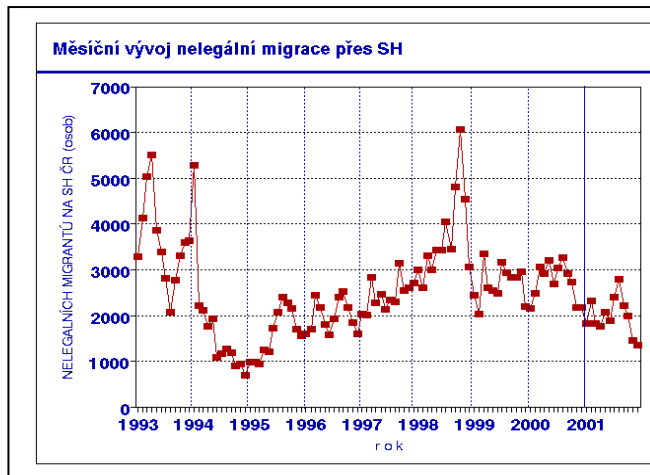
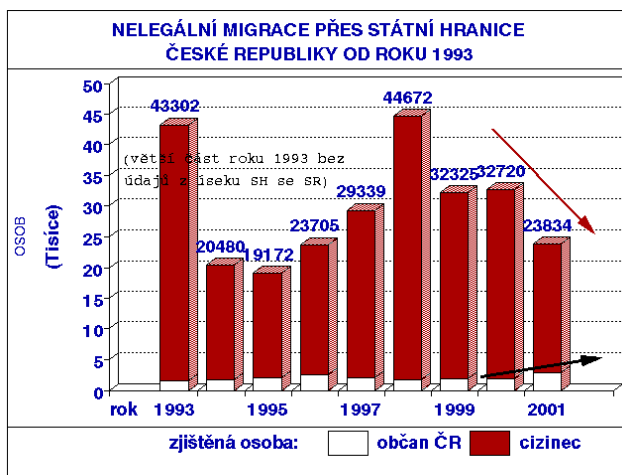
III.2.1. Počty osob a jejich státní příslušnost

Za 9 let trvání České republiky bylo při nedovoleném způsobu překročení státních hranic České republiky nebo při prokazatelném pokusu zjištěno téměř 270 000 osob, z toho více než 252 000 cizinců. Vývoj nelegální migrace kopíruje situaci ve světě i opatření přijímaná v České republice a sousedních státech. Konflikty provázející rozpad bývalé Svazové federativní republiky Jugoslávie se výrazně projevovaly ve všech statistikách nelegální migrace od vzniku České republiky až do roku 1999.

V roce 2001 klesla nelegální migrace přes státní hranice České republiky zhruba na úroveň roku 1996. Zvýšení migrace v důsledku situace v Afghánistánu se na území ČR ve sledovaném roce neprojevovalo.

V průběhu roku 2001 překročilo nedovoleným způsobem státní hranice ČR nebo se o to prokazatelně pokusilo 23 834 (-8 886) osob, z toho 21 090 cizinců a 2 744 občanů ČR. Na konci roku 2001 tak bylo možné konstatovat přibližně 27% meziroční pokles osob zjištěných pohraničními orgány v souvislosti s ochranou státních hranic. U cizinců se jednalo o 31% pokles. Počet občanů České republiky se ve statistikách naopak o 40% zvýšil.

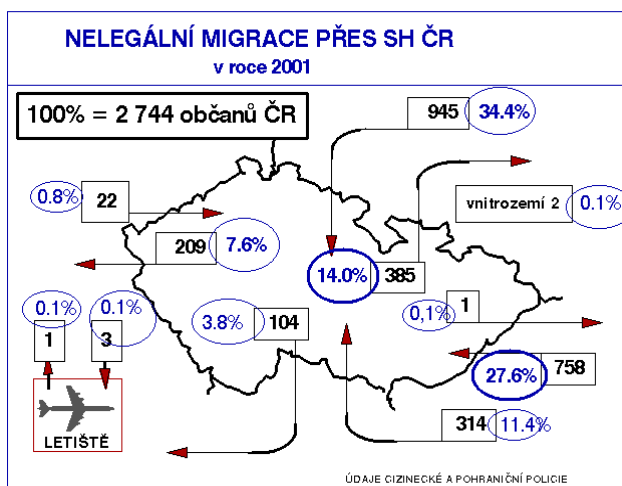
Přestože se v roce 2001 zvýšil počet osob zadržených při nelegálním přechodu státních hranic ve směru do ČR, nadále velmi výrazně převažuje počet nelegálních migrantů zadržených ve směru z území ČR.

Podíl občanů asijských zemí mezi zjištěnými běženci tvořil v letech 1999 až 2001 cca 40 %, zastoupení Afričanů se pohybuje kolem 1 %. I přes určitý pokles dominovali ve statistikách nelegální migrace v roce 2001 s počtem 3 911 osob občané Rumunska). Následovali občané Indie s počtem 2 706 osob, SRN 1 764 osob a Moldávie 1 742 osob. Markantně narostl meziroční počet občanů Arménie 1 573 osob a Gruzie 1 118 osob.³² Naopak u občanů Moldávie (jak je již výše uvedeno) a Ukrajiny 758 osob je patrný meziroční pokles. Markantně se v roce 2001 ve srovnání s rokem 2000 snížil rovněž počet občanů Afghánistánu 695 osob. Náznaky vlny nelegální migrace z území Afghánistánu nebyly na území ČR zaznamenány ani na podzim roku 2001 po odvetném úderu USA po teroristických útocích z 11. září 2001.³³

III.2.2. Trasy nelegální migrace

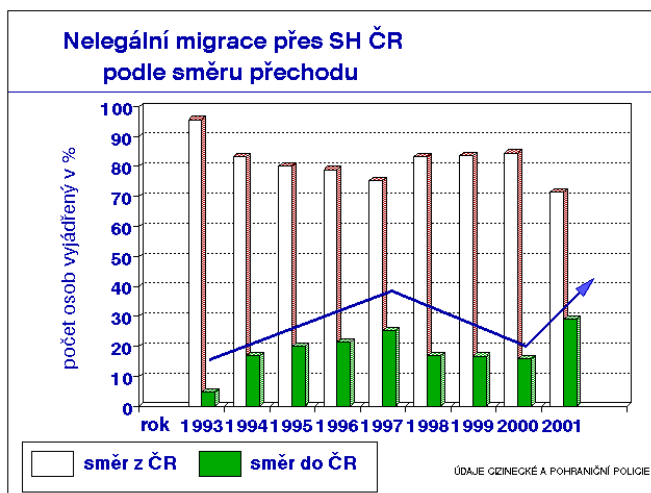
Hlavní trasa nelegální migrace v roce 2001 přes Českou republiku probíhala, stejně jako v minulosti, ve směru východ - západ, zejména pak z okresů jižní Moravy do severních Čech na státní hranice České republiky se spolkovou zemí Sasko, a to jak podle počtu zjištěných osob, tak po přepočtu na 1 km státních hranic. Přes výrazný meziroční pokles byla v hodnoceném období téměř polovina (48 %) z celkově zjištěných osob registrována na státních hranicích ČR se SRN (11 510 osob). Nejvíce, přibližně 71 % z osob zjištěných na státních hranicích mezi ČR a SRN, připadlo na úsek v teritoriu Severočeského kraje, i když právě tento úsek vykazuje 51 % meziroční pokles. V západních Čechách se jedná o pokles 20,5 %, ale nejkratší úsek hranice se SRN v jižních

³² S výjimkou občanů SRN mezi všemi jmenovanými státními příslušnostmi bylo zastoupeno velké množství žadatelů o azyl v ČR.

³³ Na tomto místě stojí za pozornost údaje Úřadu hraniční a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru SR. Ve své roční zprávě uvádí, že z celkového počtu 15 548 osob registrovaných v souvislosti s nelegální migrací přes státní hranice SR v roce 2001 bylo 6 121 občanů Afghánistánu. Zaznamenaný trend je zcela odlišný než v ČR, což je zřejmě způsobeno i skutečností, že Slovenská republika se snaží zamezit nelegální migraci.

Čechách vykazuje 208 % zvýšení.³⁴ Přestože poklesl i počet

osob zjištěných na státních hranicích ČR s Polskou republikou, podíl tohoto úseku na republikové hodnotě se zvýšil na 16,7 %.

Vedle celkového poklesu migrace na státních hranicích ČR je nutné zdůraznit velmi výrazný nárůst počtu osob zjištěných na úseku státních hranic mezi ČR a Rakouskem (+10 %) a ČR se Slovenskou republikou (+41,9 %). Na státní hranici s Rakouskem mají větší podíl na nárůstu cizinci, oproti státní hranici se Slovenskou republikou, kde větší podíl na nárůstu měli občané České republiky. Oba tyto úsek

vykazují přibližně 15 % meziroční nárůst cizinců.

III.2.3. Způsob vstupu na území ČR

V roce 2001 se meziročně zvýšil podíl těch, u kterých se podařilo zjistit způsob vstupu na území ČR. Z objemu cca 5 800 cizinců, u kterých se v roce 2001 podařilo zjistit způsob vstupu do ČR, se 22,3 % na území ČR dostalo nelegálním způsobem, a to zejména z Polska. Pro cizince, kteří nelegálním způsobem směřují do zemí západní Evropy z území ČR, byly v roce 2001, stejně jako v roce 2000, státní hranice České republiky se Slovenskou republikou převažujícím místem legálního vstupu na území ČR.

III.2.4. Cestovní doklady

Mnoho běženců při zadržení pro nelegální přechod státních hranic ČR nemá cestovní ani jiný doklad. V roce 2001 zhruba 60 % ze zadržených při nelegálním přechodu bylo bez cestovních dokladů. Meziročně se procento osob bez cestovních dokladů mezi nelegálními migranty zvýšilo o 13 %.

Cizinci, kteří nepodléhají vízové povinnosti pro vstup na území ČR přijíždějí do ČR většinou legálně a až poté se snaží dostat nelegálním způsobem dál do zemí západní Evropy. Ve většině případů pak při zadržení pro nedovolený přechod státních hranic ČR své cestovní doklady mívají.

Cizinci podléhající vízové povinnosti jsou naopak takřka ve 100 % případů zadržení bez dokladů totožnosti a je zde reálný předpoklad, že již na území ČR vstoupili nelegálním způsobem.

Během roku 2001 předložilo z celkového počtu 23 834 osob, které nedovoleným způsobem překračovaly státní hranice České republiky, nebo se o to prokazatelně pokoušely, 799 osob neplatný cestovní doklad. Podle státní příslušnosti dominovali v této kategorii s počtem 149 osob občané Moldávie, následovali občané Rumunska (122 osob) a Ukrajiny (120 osob).

Cestovním dokladem, který byl nejčastěji používán při nelegálním přechodu státních hranic ČR, zůstal i v roce 2001 cestovní doklad České republiky (v hodnoceném období byl odhalen u cca 36 % z celkového počtu). Dále se jednalo o doklady Ukrajiny, Polska, Maďarska, Litvy a Slovenska. Padělání a pozměňování cestovních dokladů pro imigranty je úzce spjato s převaděčstvím.

³⁴ Na prvních místech statistik jsou okresy Děčín, Cheb, Chomutov, Břeclav, Jindřichův Hradec.

III.2.5. Nelegální přechody státních hranic za asistence druhé osoby

Převaděčství je obecně uznávaným mezinárodním problémem, poznatky k němu jsou v jednotlivých zemích obdobné. Obrat vývoje v dané oblasti nelze očekávat jednak v souvislosti s rostoucím počtem krizových oblastí v Evropě a v jiných světadílech, jednak na základě existence sociálních a ekonomických faktorů, které představují silnou migrační motivaci.

Základní útvary SCPP evidovaly poznatek o využití služeb převaděčů k nelegálnímu přechodu státních hranic u 4 783 osob z celkového počtu osob 23 834, které nedovoleným způsobem překročily státní hranice ČR nebo se o to během roku 2001 prokazatelně pokusily. Ve srovnání s rokem 2001 poklesl o 2 180 počet převáděných osob, tedy osob, u kterých byla zaznamenána přítomnost „asistující“, osoby nebo se k použití služeb převaděčů při nelegálním překročení státních hranic doznaly. Osoby, které využily služeb převaděčských organizací, byly a jsou zjišťovány po celé délce státních hranic České republiky i ve vnitrozemí.

Nejvíce osob (50,8 %) z celkového počtu převáděných přes státní hranice ČR bylo zaznamenáno na hranicích mezi ČR a SRN. Pokud použijeme přepočtení počtu převáděných k celkovému počtu osob zjištěných v daném úseku státních hranic ČR, pak největší podíl osob (30,5 %), které využily „cizí“ pomoc k nelegálnímu přechodu státních hranic České republiky, bylo v uplynulém období zjištěno na státních hranicích mezi Českou a Slovenskou republikou. Hranice mezi ČR a Rakouskem vykazují snížení procenta převáděných na 27,7 %, rovněž tak hranice ČR se SRN na 21,1 %. K mírnému zvýšení procenta převáděných z celkového počtu běženců zjištěných v úseku došlo na hranicích mezi ČR a Polskou republikou na 2,5 %.

Podle počtu převáděných osob dominovali ve statistikách roku 2001 občané Indie (1 231), Rumunska (1 082), Arménie (477) a Moldavska (317).

Nejvyšší procento využití „cizí pomoci“ u jedné státní příslušnosti vykazují občané Číny (52,3 %), Turecka (50,5 %), Indie (45,5 %), Afghánistánu (36,8 %), Iráku (38,2 %), Srí Lanky (37,5%).

Stejně tak, jako se snížil počet osob, u kterých byl zjištěn orgány Policie ČR poznatek o „cizí pomoci“ k nelegálnímu přechodu státních hranic, potvrzují výsledky analýz podle metodiky CIREFI³⁵ pokles o 27,5 %.

V roce 2001 útvary služby CPP registrovaly 837 osob, které nějakým způsobem „asistovaly“ u nelegálního přechodu hranic. Shodně jako v minulých letech mezi nimi převládali s počtem 724 osob občané České republiky, s velkým odstupem následovali občané Slovenska a SRN, oba státy 24 osob.

V roce 2001 bylo pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolené překročení státní hranice podle §171a zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, trestně stíháno celkem 231 osob, ze 16 zemí světa. Občané České republiky byli mezi trestně stíhanými osobami zastoupeni ze 78 % (181 osob), s počtem 16 osob následovali občané Slovenské republiky, dále Číny (6 osob), Moldávie (5 osob) a Afghánistánu (4 osoby).

Poznatky tohoto policejního útvaru potvrzují, že v oblasti organizované nelegální migrace se způsoby páchání této trestné činnosti ve své podstatě nezměnily. V průběhu roku 2001 byly však patrné některé změny ve strukturách převaděčských organizací, kdy je zcela zřejmé, že reagují na politické a ekonomické změny zejména v zemích, odkud plyne největší množství ilegálních

³⁵ Podle metodiky CIREFI se převáděné osoby rozumí ty, které přiznaly pomoc převaděčů, tj. asistenci cizí osoby, dále všechny osoby, které státní hranice překračovaly ve skupinách o velikosti 10 a více osob a osoby, které použily při nedovoleném přechodu hranic nebo k pobytu pozměněné cestovní doklady (jedná se o sjednocení uvedených množin).

migrantů. Změny, které byly v přímé souvislosti se vznikem válečných nebo náboženských konfliktů, změnou hospodářské situace apod., vedly k markantním rozdílům v etnickém složení těchto početných skupin ilegálních migrantů. V minulosti to byly např. v souvislosti s válečným stavem osoby ze zemí bývalé Jugoslávie, v roce 2001 to byli Afghánci, Rumuni, státní příslušníci Pákistánu, Srí Lanky, zemí bývalého Sovětského svazu, nebo např. Číny.

V průběhu roku 2001 bylo Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV Policie ČR ve spolupráci se zahraničními policejními složkami odhaleno několik mezinárodně organizovaných zločineckých uskupení, které se v návaznosti na obdobné organizace v zahraničí, zabývaly ilegální přepravou cizinců na a přes území České republiky a dále pak do zemí Evropského společenství.

III.2.6. Nelegální přechody státních hranic v úkrytech dopravních prostředků

V roce 2001 bylo při překračování státních hranic České republiky v úkrytu dopravního prostředku odhaleno 731 nelegálních migrantů, tj. o 477 osob méně než v roce 2000.

Z provedené analýzy vyplývá, že kamionová přeprava je stále více zneužívána a míru latence tohoto problému lze jen těžko odhadovat.

Podle státní příslušnosti dominovali v roce 2001 mezi osobami odhalenými v úkrytech kamionů a velkých nákladních vozidel jednoznačně státní příslušníci Indie, a to zejména na státních hranicích se Spolkovou republikou Německo, Slovenskou republikou a ve vnitrozemí.

V úkrytech vlakových souprav bylo odhaleno i v roce 2001 stejně jako v předchozích letech nejvíce občanů Rumunska, následovali občané Indie. Převážná většina z uvedeného počtu rumunských občanů byla zjištěna v úkrytech vlakových souprav na hranicích mezi ČR a Rakouskem, občané Indie byli zjištěni jak na hranicích ČR se SRN, tak v menších počtech i na hranicích ČR s Rakouskem i SR.

III.2.7. Opakované nelegální přechody státních hranic

V roce 2001 došlo k 33% meziročnímu snížení počtu osob, které se o nelegální přechod státních hranic ČR pokusily opakovaně. Podíl osob opakovaně zjištěných se snížil z hodnoty 18,4 % v roce 2000 na 16,9 % v roce 2001.

Podle státní příslušnosti v této kategorii dominovali občané Rumunska (1 001 osob), Indie (604 osob), Arménie (489 osob), Gruzie (365 osob) a Moldávie (308 osob).

Opakované pokusy svědčí o snaze běženců dostat se do zemí západní Evropy za každou cenu. Existenci garancí opakování pokusu o přechod státních hranic ze strany převaděčských organizací lze spatřovat v souběhu kategorie opakovaných pokusů o nelegální překročení státních hranic a překročení s cizí pomocí.

Opakovaných pokusů o nelegální překročení státních hranic České republiky do zemí západní Evropy se dopouštěli i cizinci, kteří vstoupili do azylové procedury, a to jen s cílem vyhnout se postihu podle zákona o pobytu cizinců.³⁶

V kategoriích nelegálních přechodů státních hranic s použitím neplatných cestovních dokladů, s účastí převaděčů, v úkrytech dopravních prostředků a opakovaných je viditelná úzká provázanost. Jednotlivé případy v praxi pak často splňují podmínky té i oné kategorie.

---

³⁶ Lze předpokládat, že t zneužívání azylové procedury výrazným způsobem odstraní již v průběhu roku 2002 novela azylového zákona (viz. Kapitola tohoto materiálu „LEGISLATIVNÍ RÁMEC“)

III.3. NELEGÁLNÍ POBYT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Stejně jako v ostatních evropských zemích pobývá i v České republice řada cizinců s nelegalizovaným pobytem.

V průběhu roku 2001 bylo policejními útvary evidováno 18 309 (-4 046, tj. -18 %) cizinců, kteří se zdržovali na území České republiky neoprávněně. V této kategorii dominovali občané Ukrajiny (12 376), následovali občané Moldávie (1 121), Běloruska (826), Indie (507) a Rumunska (425).

Z výše uvedeného počtu bylo 40 % osob zjištěno policisty referátů cizinecké policie na hraničních přechodech při výjezdu z území České republiky. V těchto případech se jednalo zejména o překročení doby stanovené dohodou o bezvízovém styku, po uplynutí platnosti víza nebo po uplynutí doby pobytu ve vízu vyznačené.

Z bezpečnostního hlediska je závažnější kategorie cizinců, kteří byli zjištěni kontrolní činností policejních orgánů ve vnitrozemí ČR. V roce 2001 bylo v této skupině registrováno 60 % z celkového počtu evidovaných cizinců, kteří se na území ČR zdržovali neoprávněně.

III.3.1. Přestupky

V roce 2001 bylo základními útvary služby cizinecké a pohraniční policie řešeno celkem 183 398 přestupků a byly uloženy blokové pokuty v celkové částce 68 milionů Kč. Z toho bylo řešeno 53 278 přestupků podle zákona o pobytu cizinců na území ČR a 127 912 přestupků podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů. Na základě zákona č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (zákon o cestovních dokladech) bylo řešeno 2 208 přestupků.

III.3.2. Správní vyhoštění

V průběhu roku 2001 bylo útvary služby cizinecké a pohraniční policie vydáno 11 064 cizincům pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění. Podle státní příslušnosti mezi nimi dominovali počtem 5 252 občané Ukrajiny, dále pak počtem 1 296 občané Moldávie a počtem 852 občané Rumunska.

Převládajícím důvodem pro toto opatření bylo v roce 2001 porušování pobytového režimu - neoprávněný pobyt na území České republiky (58,9 % z celkového počtu).

Mezi 2 258 cizinci, kteří byli fakticky³⁷ vyhoštěni na základě rozhodnutí o správním vyhoštění z důvodu neoprávněného pobytu na území České republiky, bylo nejvíce vyhoštěno občanů Ukrajiny (942 osob), Moldávie (520 osob) a Rumunska (477 osob). U ostatních státních příslušností byl počet vyhoštěných o řád nižší.

III.3.3. Soudní vyhoštění

Mezi 761 cizinci, kteří byli v průběhu roku 2001 vyhoštěni na základě rozsudku soudu za spáchání trestného činu, dominovali občané Ukrajiny (316 osob). Druhou největší skupinu tvořili počtem 160 občané Slovenské republiky, následovali je státní příslušníci Bulharska (53 osob), Polska (37 osob) a Moldávie (35 osob) a Rumunska (31 osob).

---

³⁷ Realizace správního vyhoštění (tzn., že cizinec byl v souvislosti s vydáním pravomocného rozhodnutí o správním vyhoštění eskortován policisty cizinecké policie na hraniční přechod ČR)

III.3.4. Zařízení

Cizinecká a pohraniční policie disponovala ke konci roku 2001 dvěma zařízeními³⁸, v nichž je cizinec povinen se zdržovat na základě rozhodnutí o zajištění za účelem správního vyhoštění. Celková kapacita obou zařízení byla 450 osob.

Za období existence obou zařízení jimi prošlo do 31. prosince 2001 celkem 15 236 cizinců. Ze zařízení bylo propuštěno celkem 14 929 cizinců, z toho do azylového řízení bylo propuštěno 10 058 cizinců, vyhoštěno bylo 3 613 cizinců, 213 cizinců bylo předáno sousedním státům podle readmisních dohod.

Hodnotíme-li pouze rok 2001, prošlo zařízeními 7 240 cizinců, do azylového řízení bylo propuštěno 4 661 cizinců, tj. 65 % z celkového počtu propuštěných za sledované období.

K uvedenému je třeba konstatovat, že do azylového řízení byla cizinecká policie povinna cizince ze zařízení propustit³⁹ poté, co učinil prohlášení o azylu. Lze se důvodně domnívat, že řada cizinců tak učinila pouze s cílem vyhnout se realizaci správního vyhoštění.

III.4. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCI NA ÚZEMÍ ČR

III.4.1. Trestně stíhaní cizinci

Zastoupení cizinců mezi trestně stíhanými osobami v ČR osciluje od roku 1993 kolem hodnoty 6 %. V roce 2001 bylo trestně stíháno 6 166 cizinců, tj. 4,8 % mezi trestně stíhanými osobami v ČR. Poprvé od roku 1994 klesl podíl trestně stíhaných cizinců mezi trestně stíhanými osobami v ČR pod 5 %.

Z tohoto počtu bylo nejvíce občanů Slovenské republiky (1 775 osob), dále pak s počtem 1 259 osob občané Ukrajiny, následovali s počtem 557 osob občané Vietnamu, občané Polska 410 osob a s odstupem občané Rumunska, Moldávie a Ruska.

III.4.2. Odsouzení cizinci

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti bylo v průběhu roku 2001 pravomocně odsouzeno celkem 3 754 cizinců, což činí 6,23 % z celkového počtu odsouzených (60 180 osob). Nejvíce odsouzených bylo občanů Slovenské republiky (1 010), Ukrajiny (939) a Vietnamu (428). Nejčastěji byli cizinci odsouzeni za majetkové trestné činy (§§ 247 – 250 tr. zák.).

---

³⁸ Balková (zprovozněna 5. listopadu 1998), Poštorná (zprovozněna 5. září 2000).

³⁹ Změna postupu v případě cizinců, kteří o azyl požádají v zařízení pro zajištění cizinců je obsažena v novele zákona o azylu.

III.7. READMISNÍ DOHODY⁴⁰

Česká republika uzavřela readmisní dohody celkem s 11 státy (Rakousko, Polsko, Rumunsko, Maďarsko, SRN, Slovensko, Bulharsko, Kanada, Francie, Slovinsko, Chorvatsko - tři poslední dosud nevstoupily v platnost). Plnění těchto dohod lze vesměs hodnotit pozitivně. Záměrem ministerstva je pokračovat v uzavírání obdobných dohod s dalšími státy, zejména s těmi, které jsou největšími producenty nelegální migrace.

Česká republika navrhla uzavření těchto dohod celé řadě států, např. se jednalo o Ukrajinu, Ruskou federaci, Irák, Írán, Čínu, Vietnam, Moldávii, Pákistán, Srí Lanku atd. Většina z uvedených států však na předložené návrhy nereaguje nebo možnost uzavření dohody výslovně odmítá (např. Ruská federace, Ukrajina). Vracení nelegálních migrantů do zemí jejich původu je nezbytné považovat za jeden z prvořadých zájmů České republiky. V některých relacích je proto navrhováno sjednat readmisní dohodu, která by se vztahovala na předávání a přebírání občanů států smluvních stran, popř., aby upravovala otázky spojené s prováděním policejních průvozů.

V současné době probíhají jednání o návrhu nové readmisní dohody se Slovenskem, která by lépe odpovídala evropským standardům, požadavkům readmisní praxe a současně odstranila některé dílčí nepřesnosti umožňující rozdílnost výkladu některých ustanovení, zejména pokud jde o předávání a přebírání občanů třetích států.

Za stávající situace v oblasti nelegální migrace, v rámci realizace readmisních dohod převažuje počet převzatých osob českou stranou od orgánů sousedních států nad osobami českou stranou předávanými. V roce 2001 převzala česká strana na základě readmisních dohod celkem 8 559 osob, z toho 7 761 cizinců – občanů třetích států, a odmítla převzít celkem 1 168 cizinců. Převládajícím důvodem pro odmítnutí převzetí bylo neprokázání jejich pobytu na území České republiky. U pohraničních orgánů sousedních států vyžádaly útvary cizinecké a pohraniční policie převzetí celkem 3 894 cizinců, z toho sousední státy převzaly 3 854 osob a odmítly převzít 40 cizinců. Sousedním státům bylo podle readmisních dohod předáno celkem 607 jejich občanů, z toho 419 pro neoprávněný vstup a 188 pro neoprávněný pobyt na území České republiky.

Nepoměr mezi počtem převzatých cizinců a počty předaných z České republiky má dvě hlavní příčiny:

1. Česká republika nemohla vždy převzaté cizince předat do další země, neboť neoprávněný vstup na území sousedního státu realizovali v době legálního pobytu na území České republiky,
2. v době předání do České republiky byli cizinci účastníky azylového řízení a nebylo v souladu s ustanovením § 2 zákona o pobytu cizinců možno vůči nim aplikovat další opatření.

Policejní průvozy realizované podle readmisních dohod byly v uplynulém roce zabezpečovány v kompetenci odborů cizinecké a pohraniční policie správ krajů PČR, vyjma průvozů cizinců leteckou cestou ze Spolkové republiky Německo přes letiště Praha-Ruzyně, které zabezpečovalo Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie

---

⁴⁰ Readmisní dohody jsou dvoustranné mezinárodní smlouvy zavazující smluvní strany přebírat na své území zpět vlastní občany a cizince ze třetích zemí, kteří na území smluvního státu vstoupili neoprávněně z území druhého smluvního státu. V případě vlastních občanů se readmisní dohody vztahují i na případy, kdy tyto osoby pobývající oprávněně na území druhého smluvního státu přestaly splňovat pobytové podmínky (pobyt zanikl). Readmisní dohody se vztahují i na případy přebírání vlastních občanů a cizinců ze třetích zemí, kterým byl na hraničních přechodech při hraniční kontrole odmítnut vstup na území druhého smluvního státu. Některé readmisní dohody obsahují i ustanovení upravující policejní průvozy občanů třetích zemí.

IV. Integrace a státní občanství

IV.1. INTEGRACE CIZINCŮ

V roce 2001 pokračovala realizace *Koncepce integrace cizinců* v souladu se zásadami politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců (usnesení vlády ze dne 7. července 1999 č. 689 o *Zásadách koncepce integrace cizinců na území České republiky a o přípravě a realizaci této koncepcce*).

K naplňování *Zásad koncepce integrace cizinců* bylo pro rok 2001 přijato usnesení vlády ze dne 30. listopadu 2000 *Informace o realizaci zásad koncepce integrace cizinců na území České republiky a návrh Koncepce integrace cizinců na území České republiky*. Konkrétní opatření v roce 2001 vycházela zejména z tohoto usnesení vlády ČR.

V této souvislosti byla přijata opatření k prohloubení koordinace aktivit jednotlivých ministerstev v oblasti *Koncepce integrace cizinců*. Velmi významnou platformu pro realizaci této koncepcce představovala i v roce 2001 činnost meziresortní *Komise ministra vnitra pro přípravu a realizaci politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců a rozvoje vztahů mezi komunitami*. Jejimi členy jsou vedle významných ministerstev i zástupci okresních úřadů, akademické obce, odborových a zaměstnavatelských svazů a nestátního neziskového sektoru.

Vyjádřením koncepčních aktivit jednotlivých ministerstev a dalších zainteresovaných orgánů a institucí se staly např. *Plány integračních politik jednotlivých ministerstev* a rozšíření potřebné spolupráce jednotlivých resortů, orgánů a institucí s Ministerstvem vnitra při dalším rozvoji Koncepcce.

Ministerstva vnitra, práce a sociálních věcí, zdravotnictví, školství, mládeže a tělovýchovy, kultury, průmyslu a obchodu a pro místní rozvoj a další orgány a instituce (např. Český statistický úřad, Akademie věd České republiky, Sociální partneři Rady hospodářské a sociální dohody) iniciovaly nebo realizovaly *projekty a studie na podporu integrace cizinců na území České republiky* (např.: *informativní příručky pro cizince o systému zdravotní péče a živnostenském podnikání v České republice, studie a výzkumy z prostředí cizineckých komunit a jejich integrace, Návrh plánu dalších studií a výzkumů cizinců a jejich komunit z pohledu integrace na území České republiky, výzkum a analýza postavení cizinců na trhu práce, zpracování Zásad koncepcce výběru a zpracování statistických údajů spojených s migrací a integrací cizinců na území České republiky, cyklus vzdělávání zaměstnanců veřejné správy v oblasti integrace cizinců, vzdělávací kurzy pro pedagogů, interkulturní dílny pro školy, podpora multikulturní výchovy dětí a mládeže na školách a k podpoře výuky českého jazyka jako cizího jazyka, studie Bydlení cizinců v procesu integrace do společnosti, atd.*).

Velmi významné místo při realizaci Koncepcce v roce 2001 zaujímaly i *projekty na praktickou podporu integrace cizinců v jednotlivých lokalitách České republiky*. Projekty byly realizovány zejména nestátními neziskovými organizacemi a byly převážně zaměřeny do oblasti sociálního a právního poradenství, rozvoje vztahů mezi komunitami, na podporu multikulturních aktivit, k prevenci rasismu a xenofobie, na podporu informovanosti občanů a vzdělávání úředníků ve vztahu k problematice integrace cizinců.

V průběhu roku 2001 došlo z podnětu Ministerstva vnitra ke zřízení a zahájení činnosti *okresních poradních orgánů pro otázky integrace cizinců* ve všech okresech České republiky. Zásadním výstupem činnosti těchto poradních orgánů bylo zpracování *Monitoringu situace a postavení cizinců na území okresu*. Tyto materiály budou dále analyzovány a využity Ministerstvem vnitra a ostatními ministerstvy v rámci plánů integračních politik.

V prosinci 2001 vláda České republiky přijala usnesením ze dne 19. prosince 2001 č. 1360 materiál *Informace o zkušenostech se zaváděním Koncepce integrace cizinců na území ČR*. Materiál

ministra vnitra shrnuje dosavadní zkušenosti jednotlivých orgánů a institucí v oblasti *Koncepce integrace cizinců*. Vytváří podmínky pro další spolupráci jednotlivých institucí, zapojení krajů do přípravy a realizace této koncepce. Současně směřuje k další analýze situace a postavení cizinců v podmínkách České republiky s cílem připravit v roce 2002 odpovídající legislativní a organizační opatření k řešení zjištěné situace. Citovaným usnesením bylo ministru vnitra mimo jiné uloženo, aby do 30. září 2002 zpracoval návrh *Zásad politiky vlády České republiky v oblasti migrace cizinců* a tyto zásady předložil vládě České republiky do 30. listopadu 2002, jako součást materiálu pro jednání schůze vlády *Účinnost Koncepce integrace cizinců na území České republiky do roku 2002 a další rozvoj této koncepce po vstupu České republiky do Evropské unie*.

IV.2. INTEGRACE AZYLANTŮ

V roce 2001 byla integrace azylantů realizována ve smyslu usnesením vlády č. 44 ze dne 10. ledna 2001, *o dalším zabezpečení integrace osob s přiznaným postavením uprchlíka a azylantů v roce 2001*. Vláda souhlasila s uvolněním finančních prostředků ve výši 21 000 tis. Kč pro zabezpečení integrace maximálního počtu 140 oprávněných osob v roce 2001. Z této částky uvolnilo Ministerstvo financí 1 500 tis. Kč do kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy za účelem zajištění bezplatné výuky českého jazyka azylantům a 1 000 tis. Kč ve prospěch rozpočtu kapitoly Ministerstva vnitra na financování nevládních neziskových organizací spolupracujících při integraci oprávněných osob.

Na základě nabídek předložených okresními úřady bylo uzavřeno 23 smluv o poskytnutí účelové neinvestiční dotace na integraci celkem 47 azylantů. Ministerstvo financí v této souvislosti uvolnilo finanční prostředky v celkové výši 7 680 tis. Kč. Částka 9 900 tis. Kč byla na základě usnesení vlády č. 1228 ze dne 21. listopadu 2001 převedena na zajištění finančních prostředků na úhradu nákladů na poskytnutí dočasné ochrany státním občanům Ruské federace a na zabezpečení zdravotní péče podle § 88 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

IV.3. PŘESÍDLOVÁNÍ KRAJANŮ ZE VZDÁLENÝCH A OHROŽENÝCH TERITORIÍ

Program návratu krajanů ze vzdálených a ohrožených teritorií se uskutečňoval na základě usnesení vlády České republiky č. 72 ze dne 17. ledna 1996, *o zásadách politiky vlády České republiky ve vztahu k přesídlování cizinců s prokázaným českým původem (krajanů), žijících v zahraničí*. V rámci tohoto programu se do České republiky přestěhovalo 818 osob (201 rodin) především z Kazachstánu, Ruska, Uzbekistánu, Kyrgyzstánu a Moldavska. Usnesením vlády České republiky č. 120 ze dne 7. února 2001, *o uvolnění finančních prostředků pro rok 2001 na pomoc při zajištění prostředků k trvalému pobytu pro cizince s prokázaným českým původem (krajany) přesídlené do České republiky v letech 1995 - 2000*, bylo ministrům zahraničních věcí, vnitra, práce a sociálních věcí, pro místní rozvoj a ministru financí uloženo přepracovat a vládě do 31. prosince 2001 předložit zásady politiky vlády ve vztahu k přesídlování cizinců českého původu (krajanů), žijících v zahraničí.

Přesídlování a sociálně-právní poradenství krajanům zajišťovala v roce 2001, na základě vzájemné smlouvy s Ministerstvem vnitra, nevládní organizace Člověk v tísni – společnost při České televizi, o.p.s.. Na činnost této nevládní organizace bylo z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra vyplaceno 499 900,- Kč. Vzhledem k tomu, že byl program přesídlování krajanů zastaven ke dni 30. června 2001, ukončila k tomuto datu svou spolupráci na tomto programu i společnost Člověk v tísni.

V červnu roku 2001 se do České republiky přistěhovala poslední krajanská rodina. Tato rodina našla bydlení v uvolněném integračním bytě. Z tohoto důvodu nebyly v roce 2001 vyplaceny žádné státní příspěvky na zajištění odpovídajícího bydlení pro krajany.

IV.4. STÁTNÍ OBČANSTVÍ

Udělování státního občanství České republiky upravuje zákon č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Speciální úprava je obsažena v zákoně č. 193/1999 Sb., o státním občanství některých bývalých československých státních občanů.

Ministerstvo vnitra může udělit státní občanství České republiky cizinci, který splňuje podmínky stanovené v zákoně č. 40/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

V roce 2001 bylo uděleno státní občanství České republiky 1 121 cizincům, což je o 62 osob více než v roce 2000 (nezahrnuje občany Slovenské republiky, kterým bylo uděleno státní občanství České republiky). Z uvedeného počtu získalo státní občanství České republiky 40 cizinců s přiznaným postavením uprchlíka.

Největším počtem byli zastoupeni občané Polska (163), Rumunska (140), Bulharska (132) a Ukrajiny (173), z toho 56 případech se jednalo o osoby přesídlené do ČR v rámci pomoci poskytnuté krajanům z oblasti Černobylu.

V. Rozvojové projekty

V roce 2001 bylo na základě usnesení vlády ČR č. 232 ze dne 9. dubna 2001 o zahraniční rozvojové pomoci realizováno formou veřejných zakázek 5 projektů.

Cílem těchto projektů byla podpora stabilizace uprchlíků ze Slovenska, prevence nelegální migrace z Moldavska a Ukrajiny, pomoc vnitřním uprchlíkům v Afghánistánu a pomoc obětem etnických nepokojů v oblasti severního Kavkazu. Všechny projekty odpovídaly potřebám daných zemí a navíc plnily i zájmy České republiky (snížení nelegální migrace do ČR). V rámci těchto projektů byl sledován záměr zapojit do řešení těchto problémů nevládní neziskové organizace s využitím práce odborníků a aktivní spolupráce s konečnými příjemci této zahraniční rozvojové pomoci.

Ve všech případech byla zahraniční rozvojová pomoc z hlediska dárce poskytována bilaterálně prostřednictvím již zmíněných nevládních organizací. V širším kontextu tak přispěla k realizaci cílů České republiky při prosazování demokracie, lidských práv a sociální spravedlnosti. Při výběru teritoriální a sektorové priority byla respektována tato kritéria: stupeň sociálně – ekonomického rozvoje přijímací země a naléhavost pomoci. Z tohoto hlediska výběr zemí Afghánistán, Ukrajina, Moldávie, Ruská federace – Čečensko a Slovensko tyto podmínky naplnil a je zároveň předpokladem pro pokračující rozvojovou pomoc v těchto teritoriích.

	Projekty	finanční plnění	realizátor
1.	Pomoc vnitřním uprchlíkům v Afghánistánu	2 000 000,- Kč	Člověk v tísni
2.	Podpora stabilizace uprchlíků na Ukrajině a prevence vnější migrace	2 000 000,- Kč.	IOM Praha ⁴¹
3.	Podpora stabilizace uprchlíků v Moldávii a prevence vnější migrace	986 277,- Kč	IOM Praha
4.	Pomoc obětem etnických nepokojů v oblasti severního Kavkazu	1 500 000,- Kč	Člověk v tísni
5.	Podpora stabilizace uprchlíků na Slovensku a prevence vnější migrace	500 000,- Kč	Člověk v tísni
Finanční plnění - c e l k e m		6 986 277,- Kč	

⁴¹ IOM – Mezinárodní organizace pro migraci, která prostřednictvím svých regionálních poboček pomáhá účastnickým státům při návratu migrantů do zemí původu a nabízí odborné poradenství v oblasti migrace. Česká republika se v roce 1995 stala členským státem této organizace.

VI. Závěr

Česká republika v roce 2001 vyvinula v oblasti migrace značné úsilí, především v harmonizaci vízové politiky s vízovou politikou Evropské unie, v oblasti vízového procesu, ochrany státních hranic, přípravy podepsání bilaterálních smluv o zaměstnanosti cizinců a readmisních dohod a rovněž navázala úzkou spolupráci s mezinárodními organizacemi, když se podílela na řadě mezinárodních aktivit souvisejících s jednotlivými aspekty migrace. Česká republika se tak významně angažuje na zahraničním poli a tato angažovanost vedle zřejmých výhod pro koordinaci migračních politik jednotlivých zemí zvyšuje mezinárodní prestiž země a má svůj význam i v procesu vytváření podmínek pro vstup do Evropské unie.

Předložená Zpráva o situaci v oblasti migrace na území České republiky za rok 2001 bilancuje z nejruznějších úhlů pohledu úroveň migrace v České republice v roce 2001 s porovnáním některých profilových ukazatelů s úrovní roku 2000, případně let předcházejících, a jako taková by měla sloužit jako výchozí podkladový materiál pro další specifikaci migrační politiky ČR a její koordinaci na úrovni vymezených ministerstev a policie, zvláště v oblasti aktivní imigrační politiky a dalších otázek souvisejících s nelegální migrací, monitorováním migračních pohybů a obecně kontrolní činností příslušných orgánů státní správy v oblasti migrace.

Přílohy

II.1. Víza

Legální migrace –přehled o počtu udělených víz podle státních příslušností

Státní příslušnost	Počet
Ruská federace	121 703
Ukrajina	82 750
Austrálie	33 182
Bulharsko	30 296
Kanada	25 938
Turecko	15 492
Brazílie	14 348
Moldávie	9 578
Tchaj-wan	8 417
Čína	6 200
Jugoslávie	5 835
Indie	4 876
Thajsko	4 520
Polsko	3 515
Bosna a Hercegovina	3 354
Bez státní příslušnosti	3 173
Vietnam	3 078
Egypt	3 069
Makedonie	2 820
Libanon	2 639
Kuvajt	2 464
Venezuela	2 301
Jihoafrická republika	2 244
USA	1 950
Tunisko	1 406
Filipíny	1 389
Kazachstán	1 383
Alžírsko	1 381
Albánie	1 367
Německo	1 252
Pákistán	1 050

Poznámka: U ostatních státních příslušností počty udělených víz vykazovaly minimálně o řád nižší hodnoty.

II.2. PŘESHRANIČNÍ POHYB

Legální migrace -Přeshraniční pohyb na hraničních přechodech ČR

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Odbaveno osob na SH ČR (příjezd+odjezd v milionech)	211	290	282	310	304	290	278	281	277
z toho cizinců (miliony)	146	199	192	214	213	204	199	205	204
Cizinci vrácení z HP na příjezdu do ČR (v tisících)	N	N	65	92	98	97	102	111	95

II.3. POBYT CIZINCŮ NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR

Stav K 31.12. roku	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Celkem cizinců s povoleným pobytem v ČR *	49 957	77 668	104 343	159 207	199 152	210 311	220 187	228 862	200 951	210 794
tj. %	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100
Meziroční změna		+27 711	+26 675	+54 864	+39 945	+11 159	+9 876	+8 675	-27 911	+9 843
z toho										
trvalý pobyt v ČR	29 145	31 072	32 468	38 557	45 837	56 281	63 919	66 754	66 891	69 816
tj. %	58,3	40,0	31,1	24,2	23,0	26,8	29,0	29,2	33,3	33,1
Meziroční změna		+1 927	+1 396	+6 089	+7 280	+10 444	+7 638	+2 835	+137	+2 925
pobyt na vízum nad 90 dní **	20 428	46 070	71 230	120 060	152 767	153 516	155 836	162 108	134 060	140 978
tj. %	40,9	59,3	68,3	75,4	76,7	73,0	70,8	70,8	66,7	66,9
Meziroční změna		+25 642	+25 160	+48 830	+32 707	+749	+2 320	+6 272	-28 048	+6 918
Bez státní příslušnosti ***	384	526	645	590	548	514	432	***	***	***
	0,8	0,7	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	***	***	***

***údaje jsou obsaženy v horních počtech cizinců – do roku 1998 se osoby bez státní příslušnosti do celkových počtů nezahrnovaly

Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR - porovnání roku 2000/2001

Stav Roku	k 31.12. 2000	tj. %	k 31.12. 2001	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Cizinců s povoleným pobytem v ČR*	200 951	100,0	210 794	100,0	4,9	9 843
z toho: trvalý pobyt v ČR	66 891	33,3	69 816	33,1	4,4	2 925
** pobyt na vízum nad 90 dní	134 060	66,7	140 978	66,9	5,2	6 918
z toho v teritoriu Policie ČR správy						
kraje Jihočeského	8 762	4	8 827	4	0,7	65
Jihomoravského	25 545	13	26 963	13	5,6	1 418
Severočeského	21 963	11	22 355	11	1,8	392
Severomoravského	25 210	13	26 061	12	3,4	851
Středočeského	26 993	13	26 418	13	-2,1	-575
Východočeského	15 543	8	16 964	8	9,1	1 421
Západočeského	19 352	10	21 729	10	12,3	2 377
hl.města Prahy	57 583	29	61 477	29	6,8	3 894
Z toho nejvíce občanů: *						
Slovenska	44 265	22,0	53 294	25,3	20,4	9 029
Ukrajiny	50 212	25,0	51 825	24,6	3,2	1 613
Vietnamu	23 556	11,7	23 924	11,3	1,6	368
Polska	17 050	8,5	16 489	7,8	-3,3	-561
Ruska	12 964	6,5	12 423	5,9	-4,2	-541
SRN	4 968	2,5	4 937	2,3	-0,6	-31

Vysvětlivky k tabulkám: * cizinci s povoleným pobytem v ČR - tj. s pobytem trvalým a pobytem na vízum nad 90 dnů

** pobyt na vízum nad 90 dní (do 31.12.1999 vykazován pobyt dlouhodobý)

*** od roku 1999 osoby bez státní příslušnosti zařazeny dle druhu pobytu na území ČR

Legální migrace - cizinci s povoleným pobytem na území ČR – podle druhu pobytu

Státní příslušnost	Druh pobytu		Celkový součet
	trvalý	vízový nad 90dnů	
Afgánistán	55	32	87
Albánie	44	97	141
Alžírsko	241	140	381
Angola	120	38	158
Argentina	14	24	38
Arménie	587	459	1046
Austrálie	154	89	243
Ázerbájdžán	19	67	86
Bahrajn		49	49
Bangladéš	15	16	31
Belgie	76	220	296
Belize	3		3
Bělorusko	587	1949	2536
Benin	21	23	44
Bez st. přísl.-dle OSN	420	15	435
Bolívie	19	24	43
Bosna a Hercegovina	1306	263	1569
Brazílie	29	18	47
Bulharsko	2166	1935	4101
Burkina Faso	1	2	3
Čad	5		5
Čína	171	3138	3309
Dánsko	45	129	174
Dominika	2		2
Dominikánská rep.	4	1	5
Egypt	76	84	160
Ekvádor	11	33	44
Eritrea		3	3
Estonsko	11	17	28
Etiopie	22	37	59
Filipíny	15	10	25
Finsko	32	98	130
Francie	287	853	1140
Gambie		1	1
Ghana	25	31	56
Grenada	1	10	11
Gruzie	140	149	289
Guatemala	1	7	8
Guinea	15	15	30
Guinea-Bissau	5	8	13
Guyana	1		1
Haiti		2	2
Honduras	2	4	6
Hong Kong	1		1
Chile	20	13	33
Chorvatsko	1164	664	1828
Indie	64	211	275
Indonésie	18	24	42
Irák	105	54	159
Írán	35	63	98
Irsko	20	91	111
Island	1	6	7

Itálie	628	617	1245
Izrael	80	206	286
Jamajka	1	3	4
Japonsko	42	283	325
Jemen	53	98	151
Jihoafrická rep.	39	43	82
Jordánsko	80	47	127
Jugoslávie	1658	1611	3269
Kambodža	7	4	11
Kamerun		2	2
Kanada	165	298	463
Kapverdy	1	5	6
Katar		2	2
Kazachstán	1362	864	2226
Keňa	3	34	37
Kolumbia	25	36	61
Komory	1		1
Kongo	33	6	39
Konžská dem. rep.	7	10	17
Korejská lidově dem.rep		133	133
Korejská rep.	7	104	111
Kostarika	5	7	12
Kuba	165	15	180
Kuvajt	1	53	54
Kypr	32	41	73
Kyrgyzstán	32	173	205
Laos	4	5	9
Lesotho		4	4
Libanon	120	75	195
Libérie		2	2
Libye	35	191	226
Lichtenštejnsko		2	2
Litva	39	62	101
Lotyšsko	23	42	65
Lucembursko	3	8	11
Macao		1	1
Madagaskar	20	5	25
Maďarsko	346	101	447
Makedonie	409	426	835
Malajsie		9	9
Maledivy		4	4
Mali	5	9	14
Malta	2	10	12
Maroko	74	38	112
Mauretánie		2	2
Mauricius	2	4	6
Mexico	25	26	51
Moldavsko	317	2160	2477
Mongolsko	124	1029	1153
Mosambik	1	2	3
Myanmar	1	1	2
Namibie		19	19
Nepál	4	17	21
Nezjištěno	1		1
Niger	3	2	5

Nigérie	59	102	161
Nikaragua	7	4	11
Nizozemsko	168	558	726
Norsko	21	66	87
Nový Zéland	9	30	39
Omán		1	1
Pákistán	120	89	209
Palestina	34	45	79
Panama	2	8	10
Paraguay		7	7
Peru	43	37	80
Pobřeží slonoviny	5	4	9
Polsko	11592	4897	16489
Portugalsko	13	37	50
Rakousko	814	1044	1858
Rovníková Guinea		1	1
Rumunsko	1737	567	2304
Rusko	4097	8326	12423
Rwanda	1		1
Řecko	715	120	835
Salvador	2	1	3
San Marino		1	1
Saúdská Arábie	3	10	13
Senegal	22	5	27
Seychely		1	1
Sierra Leone		3	3
Singapur	2		2
Slovensko	10850	42444	53294
Slovinsko	95	62	157
Somálsko	1		1
Spoj. arabské emiráty		5	5
Spol.nez.st./archiv	1		1
Srí Lanka	7	14	21
SRN	2535	2402	4937
Súdán	27	24	51
Svatý Tomáš	1	3	4
Sýrie	231	79	310
Španělsko	98	106	204
Švédsko	187	167	354
Švýcarsko	137	165	302
Tádžikistán	3	32	35
Tanzanie	5	9	14
Thajsko	12	43	55
Tchaj-wan	4	44	48
Togo	1	4	5
Tonga		4	4
Tunisko	136	48	184
Turecko	80	254	334
Turkmenistán	3	7	10
Uganda		6	6
Ukrajina	9909	41916	51825
Uruguay	5	4	9
USA	1506	1654	3160
Uzbekistán	24	63	87
Velká Británie	407	1221	1628

Venezuela	12	25	37
Vietnam	9901	14023	23924
Zambie	8	10	18
Zimbabwe	3	9	12
Celkový součet	69816	140978	210794

Legální migrace – vyřizeno žádosti

V průběhu roku	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Účinnost zákona	č.123/1992 Sb.							č.326/1999 Sb	
Povoleno TUC	3 051	5 673	6 674	8 857	13 559	9 867	8 191	5 451	6 425
Zamítnuto	97	240	384	380	1 284	1 917	1 646	554	769
Povoleno DUC /víz k pobytu nad 90 dnů/	40 004	52 174	75 493	85 346	85 299	87 628	84 645	20 863	25 708
Zamítnuto	882	1 147	1 835	1 992	1 756	2 209	3 648	2 850	3 438

II.4. AZYL

Legální migrace - cizinci - žadatelé o azyl v ČR

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
žadatelé o azyl v ČR	2 207	1 187	1 417	2 211	2 109	4 086	7 220	8 788	18 088
azyl udělen	250	116	59	162	96	78	80	133	83

Legální migrace - nejčastější žadatelé o azyl podle státní příslušnosti v roce 2001

Rok	2000	2001	Změna oproti předchozímu období
celkem žadatelů o azyl	7 220	18 088	+10 868
z toho občanů			
*Ukrajiny	1 145	4 420	+3 275
Moldávie	784	2 459	+1 675
Rumunsko	510	1 848	+1 848
Vietnam	586	1 525	+ 939
Indie	646	1 305	+659
Gruzie	103	1 290	+1 187
Arménie	274	1 021	+747
Rusko	245	644	+399
Bělorusko	44	437	+393
Slovensko	723	388	-335

Vysvětlivky: * řazeno v aktuálním roce sestupně

Legální migrace - azyl udělen – rozdělení podle státní příslušnosti

Rok	2000	2001
celkem	133	83
Afghánistán	22	9
Arménie	16	1
Ázerbajdžán	6	
Bělorusko	24	25
bez státní příslušnosti	3	1
Bosna a Hercegovina	1	
Bulharsko	4	
Burundi		1
Gruzie		3
Guinea		1
Irák	7	4
Írán	1	10
Jugoslávie	9	9

Kazachstán	1	5
Kongo		1
Konžská dem. rep.	4	4
Kuba	1	
Nigérie	1	1
Nikaragua	1	
Pákistán	1	
Rusko	8	3
Somálsko	1	
Srí Lanka	5	
Súdán	1	
Sýrie	1	
Tádžikistán	1	
Togo	1	
Turkmenistán	5	
Ukrajina	7	3
Vietnam	1	2

Legální migrace – žadatelé o azyl, svévolná opuštění azylového zařízení a následná zadržení při nedovoleném přechodu státních hranic

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Počet žadatelů o azyl v ČR	2 207	1 187	1 417	2 211	2 109	4 086	7 220	8 788	18 088
Počet svévolných odchodů z azylových zařízení	N	342	451	636	749	1 900	7 786	4 277	8 384
Následná zadržení žadatelů při NM přes SH ČR	nesledováno				403	490	3 204	2 805	5 056

Legální migrace – vývoj počtu žadatelů o azyl v Evropě

	Cílová země	Počet žadatelů o azyl		Meziroční změna 2000 - 2001 (%)	Počet žadatelů o azyl na 1000 obyvatel	
		2000	2001		2000	2001
1.	Německo	78,764	88,363	12,2	1,0	1,1
2.	Británie	98,900	88,200	-10,8	1,7	1,5
3.	Francie	38,588	47,263	22,5	0,7	0,8
4.	Nizozemí	43,892	32,579	-25,8	2,8	2,1
5.	Rakousko	18,284	30,135	64,8	2,3	3,7
6.	Belgie	42,691	24,549	-42,5	4,2	2,4
7.	Švédsko	16,303	23,513	44,2	1,8	2,7
8.	Švýcarsko	17,659	20,768	17,6	2,5	2,9
9.	Česká republika	8,769	18,088	106	0,9	1,8
10.	Norsko	10,842	14,784	36,4	2,4	3,3
11.	Dánsko	12,200	12,403	1,7	2,3	2,3
12.	Irsko	10,920	10,324	-5,5	2,9	2,7
13.	Itálie	15,564	9,755	-37,3	0,3	0,2
14.	Maďarsko	7,799	9,554	22,5	0,8	1,0
15.	Španělsko	7,037	9,219	31,0	0,2	0,2
16.	Slovensko	1,554	8,151	424,5	0,3	1,5
17.	Řecko	3,004	5,499	83,1	0,3	0,5
18.	Polsko	4,396	4,533	3,1	0,1	0,1
19.	Bulharsko	1,755	2,427	38,3	0,2	0,3
20.	Rumunsko	1,362	2,380	74,7	0,1	0,1
21.	Slovinsko	9,242	1,508	-83,7	4,6	0,8
22.	Finsko	3,170	1,651	-47,9	0,6	0,3
23.	Lucembursko	585	689	17,8	1,3	1,6
24.	Portugalsko	202	192	-5,0	0	0
25.	Lichtenštejnsko	11	111	909,1	0,3	3,5
Celkem - EU		390,104	384,334	-1,5	1,0	1,0
Celkem - Evropa		453,493	466,587	2,9	0,9	1,0

Vysvětlivky: Zdroj UNHCR

III.2. NELEGÁLNÍ MIGRACE PŘES STÁTNÍ HRANICE

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky od roku 1993 do roku 2001

Rok	km	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Nelegální migrace přes státní hranice ČR - zjištěno osob		43 302	20 480	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834
z toho cizinců		41 765	18 832	17 132	21 179	27 325	42 957	30 377	30 761	21 090
občanů ČR		1 537	1 648	2 040	2 526	2 014	1 715	1 948	1 959	2 744
z toho ve směru z ČR		41 327	17 030	15 374	18 680	22 011	37 142	26 951	27 586	16 978
ve směru do ČR		1 975	3 450	3 798	5 025	7 328	7 530	5 374	5 134	6 856
z toho na hranicích ČR s Polskem	761	1 245	1 679	1 978	3 036	2 954	2 603	3 142	4 726	3 976
se SRN	810,3	40 133	16 047	14 407	16 654	20 860	32 859	20 170	20 745	11 510
s Rakouskem	467,3	1 663	1 320	1 114	1 762	2 251	3 480	5 146	4 126	4 538
se SR	251,8	243	1 302	1 189	1 759	2 544	3 923	2 737	1 875	2 661
letišť ČR	18	105	396	385	560	677	404	342	222	
vnitrozemí		27	88	109	170	1 130	726	906	927	
z toho v kraji Severomoravském	506,5	541	862	990	1 367	1 208	1 111	1 371	2 051	2 764
Východočeském	258,4	397	670	740	1 228	1 039	820	908	1 146	1 727
Severočeském	430,3	23 803	10 654	11 716	13 696	16 274	25 850	17 661	19 274	9 417
Západočeském	448,5	16 274	5 556	3 121	3 649	5 608	8 319	3 929	3 901	3 109
Jihočeském	318,5	1 408	1 124	876	1 338	1 374	1 814	2 338	1 903	2 480
Jihomoravském	328,2	867	1 507	1 333	2 030	3 186	5 575	5 137	3 889	3 816
Středočeském a Praze	12	107	396	397	650	1 183	981	556	521	

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky – státní příslušnosti osob

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Nelegální migrace přes státní hranice ČR-zjištěno osob	43 302	20 480	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834
z toho občané ČR	1 537	1 648	2 040	2 526	2 014	1 715	1 948	1 959	2 744
cizinci	41 765	18 832	17 132	21 179	27 325	42 957	30 377	30 761	21 090
*nejvíce zastoupení občané									
Rumunská	4 096	1 299	1 488	2 378	3 879	4 372	5 796	4 281	3 911
Indie	412	163	612	362	550	1 204	1 613	2 574	2 706
SRN	419	534	701	652	1 780	716	502	1 052	1 764
Moldavská	14	35	33	162	517	1 105	1 118	3 010	1 742
Arménie**		118	40	28	35	35	60	403	1 573
Vietnamu	902	323	644	256	477	1 264	893	1 826	1 300
Polska	540	795	746	1 227	1 514	1 011	1 051	1 604	1 193
Gruzie	17	18	6	8	5	4	25	148	1 118
Ukrajiny	191	382	574	746	842	985	1 592	2 265	758
Afghánistánu	123	305	628	570	2 311	4 959	5 242	3 734	695
Bulharska	4 723	2 380	2 079	1 936	1 929	1 691	1 967	2 323	669
Číny	984	121	251	677	784	1 055	984	926	512
Irák	346	169	632	1 372	2 326	1 587	829	327	418
Ruska**		126	144	165	162	300	431	545	335
Slovenska	76	128	153	214	213	168	108	212	280
Srí Lanky	208	240	938	110	419	917	1 992	1 833	272
Turecka	576	417	1 740	1 690	873	602	475	350	204
Makedonie***		542	1 093	2 105	1 682	1 741	825	796	185

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky – rozdělení podle světadílů

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
nelegální migrace přes státní hranice ČR- zjištěno osob	43 302	20 480	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834
z toho: Afrika	1 616	785	552	1 122	1 110	680	426	366	186
Amerika	25	43	19	50	126	167	40	29	18
Asie	4 095	2 328	6 358	6 211	8 858	13 109	13 130	13 157	9337
Evropa	37 472	17 230	11 959	15 866	18 766	30 334	18 513	18 867	14118
Austrálie a Oceánie	2	2	2		1	1		5	1
Neurčeno	92	92	282	456	478	381	216	296	174
Všechny údaje v %									
Nelegální migrace přes státní hranice ČR- zjištěno osob	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
z toho: Afrika	3,7	3,8	2,9	4,7	3,8	1,5	1,3	1,1	0,8
Amerika	0,1	0,2	0,1	0,2	0,4	0,4	0,1	0,1	0,1
Asie	9,5	11,4	33,2	26,2	30,2	29,3	40,6	40,2	39,2
Evropa	86,5	84,1	62,4	66,9	64,0	67,9	57,3	57,7	59,2
Austrálie a Oceánie	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,02	0,004
Neurčeno	0,2	0,4	1,5	1,9	1,6	0,9	0,7	0,9	0,7

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - rozlišení cizinců s vízovou povinností pro vstup a pobyt v ČR - porovnání shodného období roku 2000/2001

Období roku	2000	tj. %	2001	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					V [%]	absolutní číslo
zjištěno nelegálních migrantů na SH	32 720		23 834		-27,2	-8 886
z toho cizinci	30 761	100,0	21 090	100,0	-31,4	-9 671
bez vízové povinnosti	14 164	46,0	8 106	38,4	-42,8	-6 058
podléhající vízové povinnosti	16 597	54,0	12 984	61,6	-21,8	-3 613
z toho cizinců na vstupu do ČR	4 031	100,0	4 814	100,0	19,4	783
bez vízové povinnosti	1 526	37,9	2 122	44,1	39,1	596
podléhající vízové povinnosti	2 505	62,1	2 692	55,9	7,5	187
z toho cizinců na výstupu z ČR	26 730	100,0	16 276	100,0	-39,1	-10 454
bez vízové povinnosti	12 638	47,3	5 984	36,8	-52,7	-6 654
podléhající vízové povinnosti	14 092	52,7	10 292	63,2	-27,0	-3 800

(Poznámka: řazení mezi cizince s vízovou povinností od data zavedení vízové povinnosti pro daný stát)

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby zadržené opakovaně, s neplatným cestovním dokladem, převáděné

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
nelegální migrace přes státní hranice ČR zjištěno osob	43 302	20 480	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834
z toho zadrženo s neplatným CD	N	754	1 035	1 393	2 322	1 617	1 153	1 091	799
převáděných	N	4 587	4 604	4 830	6 627	9 884	7 680	6 963	4 783
opakovaně	N	1 724	1 980	3 259	3 137	7 500	3 936	6 010	4 023

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby převáděné - porovnání shodného období roku 2000/2001

Období Roku	2000	tj. %	2001	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
nelegální migrace přes státní hranice ČR - zjištěno osob	32 720	100	23 834	100	-27,2	-8 886
z toho osob						
převáděných	6 963	21,3	4 783	20,1	-31,3	-2 180
převáděných	6 963	100	4 783	100	-31,3	-2 180
převáděných osob zjištěno na SH ČR:						
se SRN	4 727	67,9	2 428	50,8	-48,6	-2 299
s Rakouskem	1 190	17,1	1 258	26,3	5,7	68
s Polskou republikou	41	0,6	98	2,0	139,0	57
se Slovenskou republikou	799	11,5	812	17,0	1,6	13
přes letiště	19	0,3	9	0,2	-52,6	-10
ve vnitrozemí	187	2,7	178	3,7	-4,8	-9
% převáděných z celkového počtu běženců zjištěného v úseku SH ČR::						
se SRN		22,8		21,1	-7,4	-2
s Rakouskem		28,8		27,7	-3,9	-1,1
s Polskou republikou		0,9		2,5	184,1	1,6
se Slovenskou republikou		42,6		30,5	-28,4	-12,1
přes letiště		5,6		4,1	-27,0	-1,5
ve vnitrozemí		20,6		19,2	-7,0	-1,4
zjištěno "asistujících osob" při NP SH						
základními útvary Policie ČR	1260		873		-30,7	-387
stíháno osob pro TC podle §171a TZ	215		231		7,4	16

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - osoby převáděné - porovnání shodného období roku 2000/2001 - porovnání metodiky národní a metodiky CIREFI

V průběhu roku			2001		Změna oproti předchozímu období			
					v %		absolutní čísla	
podle METODIKY	národní	CIREFI	národní	CIREFI	národní	CIREFI	národní	CIREFI
zjištěno osob při nelegálním přechodu SH ČR								
	32 720		23 834		-27,2		-8 886	
z toho osoby převáděné								
	6 963	14 869	4 783	10 782	-31,3	-27,5	-2 180	-4 087
tj. %	21,3	45,4	20,1	45,2				
z toho na SH ČR se SRN								
	4 727	9 309	2 428	4 475	-48,6	-51,9	-2 299	-4 834
s Rakouskem	1 190	1 949	1 258	2 511	5,7	28,8	68	562
s Polskem	41	898	98	745	139,0	-17,0	57	-153
se Slovenskem	799	1 936	812	2 301	1,6	18,9	13	365
Vzdušná	19	244	9	154	-52,6	-36,9	-10	-90
Neurčena	187	533	178	596	-4,8	11,8	-9	63

Vysvětlivky: **CIREFI** (Centre for the Analysis and Exchange of Information on Immigration - Centrum pro diskusi a výměnu názorů k překračování hranic a imigraci): Podle metodiky CIREFI se převáděné osoby rozumí ty, které přiznaly pomoc převaděčů, tj. asistenci cizí osoby, dále všechny osoby, které státní hranice překračovaly ve skupinách o velikosti 10 a více osob a osoby, které použily při nedovoleném přechodu hranic nebo k pobytu pozměněné cestovní doklady (jedná se o sjednocení uvedených množin).

Nelegální migrace přes státní hranice České republiky - **osoby v úkrytech dopravních prostředků**- porovnání shodného období roku 2000/2001

Období roku	2000	tj. %	2001	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
zjištěno osob při nelegálním přechodu SH ČR	32 720	100,0	23 834	100,0	-27,2	-8 886
z toho odhaleno v úkrytu DP	1 208	3,7	731	3,1	-39,5	-477
z toho odhaleno v úkrytu DP	1 208	100,0	731	100,0	-39,5	-477
z toho použitý dopravní prostředek:						
bus	1	0,1	0	0,0	0,0	-1
kamion, nákladní automobil	767	63,5	517	70,7	-32,6	-250
osobní automobil	59	4,9	52	7,1	-11,9	-7
vlakové soupravy	313	25,9	111	15,2	-64,5	-202
přeprava kamionů vlakem (ROLA)	68	5,6	51	7,0	-25,0	-17

Vysvětlivky: použité zkratky - DP - dopravní prostředek

III.3. NELEGÁLNÍ POBYT NA ÚZEMÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Nelegální migrace-porušování pobytového režimu - **represivní opatření vůči cizincům** – porovnání shodného období 2000/2001

Období Roku	2000	2001	Změna oproti předchozímu období	
			V [%]	absolutní číslo
Cizinci v nelegální situaci (neoprávněný pobyt)	22 355	18 309	-18,1	-4 046
Správní vyhoštění (počet osob)	10 042	11 064	10,2	1 022
Realizace správního vyhoštění	1 065	2 258	112,0	1 193
Soudní vyhoštění	1 242	761	-38,7	-481
Celkem realizováno vyhoštění	2 307	3 019	30,9	712

Rozhodnutí o správním vyhoštění - porovnání shodného období roku 2000/2001

Období Roku	2000	tj. %	2001	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Počet cizinců s pravomocným rozhodnutím o správním vyhoštění	10 042	100	11 064	100	10,2	1 022
Z toho nejvíce občanům Ukrajiny	5 428	54,05	5 252	47,47	-3,2	-176
Moldávie	1 614	16,07	1 296	11,71	-19,7	-318
Rumunsko	971	9,67	852	7,70	-12,3	-119
Indie	77	0,77	661	5,97	758,4	584
Vietnamu	134	1,33	417	3,77	211,2	283
Afghánistánu	102	1,02	367	3,32	259,8	265
Běloruska	241	2,40	293	2,65	21,6	52
Arménie	76	0,76	255	2,30	235,5	179
Bulharska	167	1,66	200	1,81	19,8	33
Ruska	195	1,94	183	1,65	-6,2	-12
Číny	62	0,62	150	1,36	141,9	88
Gruzie	22	0,22	149	1,35	577,3	127
Polska	138	1,37	136	1,23	-1,4	-2
Důvody rozhodnutí o správním vyhoštění (počet případů)						
Celkový počet rozhodnutí	11 453	100	11 064	100,0	-3,4	-389
z toho porušování pobyt. režimu	6 751	58,9	6 903	62,4	2,3	152
nedovolené překročení státních hranic	754	6,6	1 020	9,2	35,3	266
neuposlechnutí rozhodnutí o správním vyhoštění	371	3,2	453	4,1	22,1	82
porušení zákona o zaměstnanosti	603	5,3	531	4,8	-11,9	-72

III.4. TRESTNĚ STÍHANÍ CIZINCI NA ÚZEMÍ ČR

Trestně stíhané osoby

Rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
trestně stíhané osoby	106 874	103 094	114 791	118 456	118 395	129 271	127 887	130 234	127 856
z toho trestně stíhaní cizinci na území ČR	2 366	6 801	7 167	7 181	6 981	7 698	7 491	7 261	6 166
tj.% z celkové kriminality	2,2	6,6	6,2	6,1	5,9	6	5,9	5,6	4,8
z toho občané SR		4 454	4 248	3 701	3 146	2 957	2 184	1 983	1 775
tj.% z celkového počtu cizinců		65,5	59,3	51,5	45,1	38,4	29,2	27,3	28,8
ostatní st. přísl. (mimo občanů SR)		2 347	2 919	3 480	3 835	4 741	5 307	5 278	4 391
tj.% z celkového počtu cizinců		34,5	40,7	48,5	54,9	61,6	70,8	72,7	71,2

Vysvětlivky: Od roku 1994 byli započítáni i občané Slovenské republiky

III.5. READMISNÍ DOHODY

Provádění readmisních dohod se sousedními státy od roku 1995

Rok	* 1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Nelegální migrace přes státní hranice ČR - zjištěno osob	19 172	23 705	29 339	44 672	32 325	32 720	23 834
Převzato smluvními státy	7589	11 563	14 174	22 955	15 444	14 323	12 413
z toho sousedními státy	287	2 547	3 168	3 818	2 363	2 531	3 854
stranou ČR	7302	9 016	11 006	19 137	13 081	11 792	8 559
Nepřevzato smluvními státy	563	533	647	1 220	1 364	1 297	1 208
z toho sousedními státy	2	24	7	60	7	10	40
stranou ČR	561	509	640	1 160	1 357	1 287	1 168

Vysvětlivky: * - v roce 1995 sledováno pouze provádění readmisní dohody ČR se SRN

Provádění readmisních dohod se sousedními státy - porovnání shodného období roku 2000/2001

Období Roku	2000	v %	2001		Změna oproti předchozímu období	
					v [%]	absolutní číslo
Nelegální migrace přes státní hranice ČR - zjištěno osob	32 720	100,0	23 834	100,0	-27,2	-8 886
Vyžádáno	15 620	100,0	13 621	100,0	-12,8	-1 999
převzetí podle readmisních dohod						
z toho sousedními státy	13 079	83,7	9 727	71,4	-25,6	-3 352
stranou ČR	2 541	16,3	3 894	28,6	53,2	1 353
Převzato	14 323	91,7	12 413	91,1	-13,3	-1 910
osob podle readmisních dohod						
z toho sousedními státy	2 531	17,7	3 854	31,0	52,3	1 323
stranou ČR	11 792	82,3	8 559	69,0	-27,4	-3 233
Převzetí odmítnuto	1 297	8,3	1 208	8,9	-6,9	-89
z toho sousedními státy	10	0,8	40	3,3	300,0	30
stranou ČR	1 287	99,2	1 168	96,7	-9,2	-119

Poznámka: Bez rozlišení důvodu převzetí u občanů smluvních stran (nelegální vstup, nelegální pobyt)